

SLOVNÍK cizích slov

TZ-one

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV

TZ-one
2013

Informace pro uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v žádné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je určeno jen osobě, která ji legálně nabyła, a to v rozsahu stanoveném autorským zákonem.

Jakékoliv neoprávněné užití jako např. kopírování, úpravy, konverze do jiných formátů, prodej, pronájem, půjčování, darování, umístění na servery, sdílení atp. je zakázáno!

první vydání 2013

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one (elektronická verze)

ISBN 978-80-87873-04-5

Úvodem

Tento SLOVNÍK CIZÍCH SLOV obsahuje přibližně 30 000 hesel. Zahrnutý jsou pojmy a výrazy z angličtiny, latiny a dalších jazyků. Obsahem je terminologie z oblasti přírodních věd, techniky a společenských věd, a také obecně užívané zkratky, výrazy umělecké a sportovní. Přepis výslovnosti je uveden zejména u výrazů, kde se psaná forma hesla liší s vyslovovanou. Svým obsahem, rozsahem a formou zpracování je určen pro nejširší veřejnost, zejména pak pro školní praxi.

Autoři

A a

á po, za (po x kusech, za y korun)

a-, an- 1 předpona záporu, ne- 2

neexistence něčeho

abaka *text.* manilské konopí, vlákno dužnatých kmenů banánovníků

abak, abakus 1 starověká početní tabulka, počítadlo 2 *arch.* deska na hlavici sloupu 3 *círk.* stolek u oltáře na přípravu bohoslužebných předmětů

abakteriální nebakteriální, bez účasti/ vlivu bakterií

abandon *práv.* vzdání se nároků/ vlastnického práva nebo (pojistné) náhrady

abartroza kloub pravý

abatón část chrámového okrsku nepřístupná nezásvěceným

abatyše *círk.* představená ženského kláštera některých řádů

abaxiální odvrácený od osy, mimoosový

abázie, abasie neschopnost chůze

abbé [abé] *círk.* katolický duchovní bez církevního (kněžského) úřadu

abdéríta zaostalý, omezený člověk

abdikace 1 vzdání se úřadu, trůnu 2 odstoupení z funkce

abdomen *biol.* 1 břicho, podbřišek 2 zadeček členovců

abdominace ohavnost, ohyzdnost

abdominalgie bolest v břišní kra-

jině

abdominální břišní

abdominocentéza nabodnutí, otevření břišní dutiny

abdominohysterektomie chirurgické odstranění dělohy břišní cestou

abdominopatie blíže nespecifikované onemocnění břicha

abdominoskopie vyšetření břišních orgánů pomocí zvláštního přístroje - endoskopu

abdominoskrotální týkající se břicha a šourku

abdominovaginální týkající se břicha a pochvy

abdominovezikální týkající se břicha a močového měchýře

abdukce odtažení, odchýlení, upažení

abduktor (sval) odtahovač

aberrace odchylnka, úchylnka od normálního stavu

abgébovat se 1 s někým si zadávat, špinit se 2 ztrácet čas zbytečným jednáním

ab initio [ab inýció] od začátku

abiogeneze, abiogenese 1 samoplození, teorie vzniku živého z neživého 2 vznik života z anorganické hmoty

abionóza, abionosa vada rostlin způsobená ekologickými faktory fyzikálně-chemické povahy

abiotický 1 neživý 2 neschopný života 3 týkající se anorganické složky a činitelů přírody, prostředí

abiotrofie neschopnost k životu, vrozená méněcennost, předčasná ztráta životnosti určitých buněk nebo tkání

abióza ukončení životních funkcí, ztráta životních pochodů

abiritace uklidňování, zmiřňování dráždění

abiturient absolvent školy nebo student v období krátce před závěrečnou zkouškou a po ní

abjudikace 1 zamítnutí žaloby soudem 2 soudní rozhodnutí

abjurace 1 veřejné zřeknutí se názorů (víry) 2 právo křivá přisaha

ablace 1 snesení, odnětí, snětí, odstranění části těla/ tkáně 2 odtávání sněhu/ ledovce

ablaktace 1 odstavení od prsu/ od kojení 2 způsob šlechtění, při němž se roub neoddělí od mateřské rostliny, dokud dokonalé nesroste

ablativ pád vyjadřující východisko, odluku

ablaut střídání samohlásek v kmeni slova, alternace

ablefarie vrozené nevyvinutí nebo ztráta očního víčka

ablegace vypovězení, vyobcování

ablepsie slepota

abnormalita 1 nenormalita 2 zvláštnost, nepravidelnost, odchylka, úchylka (vrozená nebo získaná), vada, zrůdnost

abnormální nenormální, neodpovídající předpisu/ pravidlu, odchýlný od řádu

abolice 1 zastavení soudního řízení udělením milosti 2 zrušení platnosti zákona

abolicionismus snaha o zrušení/ odstranění nějakého zákona/ zvyklosti, například otroctví

abominace zohavení, ohyzdnost,

ošklivost

abonent předplatitel

abonmá, abonement [abonmá] předplatné, předplacení

aborální vzdálený od úst

abordáž 1 uvázání lodí u břehu a vyloďování 2 srážka, kolize lodí 3 způsob vojenského střetnutí na moři při spojení dvou lodí s bojem muže proti muži

abort, abortus 1 potrat, vypuzení nedonošeného plodu 2 vybavení plodu s obaly z dělohy před ukončením 20. týdne těhotenství

abortace zakrnění

aborticidní vyvolávající potrat

abortivní 1 zkracující, předčasný, způsobující potrat 2 nevyvinutý, zakrnělý 3 urychlující, lehce probíhající, bránící plnému rozvinutí

ab ovo od počátku (od vejce)

abrahámoviny padesáté narozeniny

abrachie vrozené nevyvinutí horní končetiny

abrachiocefalus zrůda bez horních končetin a hlavy

abrachius zrůda bez vyvinutých paží

abraxas 1 gnostické označení božstva 2 magické slovo s číselnou hodnotou 365

abraze, abrase 1 plošné broušení, obrušování 2 výškrab, kyretáž, seškrábání, obroušení, snesení, vyhlazování (kůže)

abrazivní, abrazivní, abresivní 1 brusný 2 vyvolávající opotřebování, oškrábání

abreakce odreagování, uvolnění potlačené emoce

abreografie snímkování ze štítu podle brazilského lékaře M. de Abreua

abreviace ❶ částečné vypsání slova ❷ tvoření slov zkracováním ❸ zmenšení, zkrácení

abreviatura zkratka

abrogace ❶ zrušení právního předpisu nebo jeho části ❷ derogace

abrupce ❶ utržení, odtržení (svalu, šlachy) ❷ zlomení, ulomení (zubu) ❸ odloučení (placenty)

abruptní srážný, náhlý, úsečný, nesouvislý

ABS antiblok systém, systém zabráňující zablokování otáčejících se kol při brzdění automobilu

absces hlíza, dutina obsahující hnis, hnisavé zkapalnění tkáně

absceze ❶ odnětí, snětí, odloučení ❷ opadávání

absence ❶ nepřítomnost osoby/vlastnosti/ jevu ❷ náhlá krátká ztráta vědomí nebo paměti ❸ krátkodobý zákal

absentér kdo je často bezdůvodně nepřítomen v práci

absint hořký silný likér (ve většině zemí zakázaný)

absintismus křeče, pomatenost, chorobné projevy z přílišného požívání alkoholového nápoje z pelyňku (absintu)

absoluce ❶ odpuštění hříchů ❷ právo upuštění od potrestání

absolutizace, absolutisace ❶ nadřazování nad podmínky, zevšeobecnování ❷ neoprávněné zobecnování

absolutismus, absolutismus samovláda, neomezená vládní moc

jedince

absolutní samostatný, naprostý, na ničem nezávislý, neomezený, nepodmíněný

absolutno ❶ co existuje samo sebou a zapřičiňuje vše ostatní ❷ bezpodmínečné, nekonečné, neomezené, dokonalé a bezvztahné bytí

absolutorium ❶ potvrzení, schválení účtů nebo činnosti ❷ propuštění z odpovědnosti ❸ doklad o dosažení (absolvování) stupně vzdělání

absolvent kdo splnil podmínky dokončení školy, kurzu, vzdělání

absorbance míra absorpce záření
absorbent látka objemově pohlcující jiné látky

absorbovaný vstřebaný

absorbovat pohlcovat, vstřebávat, přijímat, nasávat

absorbující vsakující, pohlčující, vstřebávající, na sebe vážící

absorpce ❶ pohlcování, vstřebávání, zeslabení jedné látky v druhé ❷ zeslabení elektromagnetického záření, zvuku nebo počtu částic při průchodu látkou

absorpční vstřebávající, schopný vstřebání

abstence zdržování se možnosti, účasti, výkonu (volebního) práva

abstergencium mírně projímavý lék

abstinence zdrženlivost, zdržování se, zřeknutí se požitku (alkoholu, drogy, kouření, sexu)

abstinenční syndrom souhrn fyziologických reakcí organismu a psychického stresu po přerušení užívání drogy, alkoholu, kouření

abstinentismus hnutí šířící zdrženlivost, střídmost

abstinovat dodržovat abstinenci

abstinující zdržující se požitků

abstrahovat postup a výsledek myšlenkových operací od jednotlivého k obecnému, k modelům, zákonitostem, pojmům

abstrakce 1) potlačit detaily/ jednotlivosti 2) myšlenkový proces zjišťující obecné, podstatné a skutečné po vyloučení odlišnosti a zvláštnosti 3) vytváření obecných poznatků

abstrakt referát, souhrn, hnutí podstatných znaků, podstata, synopse

abstraktní odtažitý, pomyslný, odtržený od skutečnosti, obecný, opak konkrétního, pojmový

abstraktum 1) abstraktní pojem 2) abstraktní podstatné jméno

abstrúzní, abstrusní nesrozumitelný, nejasný, nepochopitelný

absurdita protismyslnost, nesmyslnost, vnitřní spornost, rozpornost lidské existence, absurdnost

absurdní nevhodný, pošetilý, nesmyslný, nelogický

absurdnost absurdita

absurdum co je sporné, nelogické, nemůže platit současně

abulie [abúlie] 1) nerozhodnost, nedostatek vůle 2) oslabení schopnosti samostatně jednat

abundance početnost, hojnost, nadbytek

abundantní přeplněný, nadměrný

abúzus, abusus nadměrné užívání, nadužívání, zneužívání

abysál část oceánského dna v hloubce 2-6 km

abysální hlubinný

ac zn. pro akr

a capella [a kapela] vokální skladba bez instrumentálního doprovodu

accelerando [ačelerando] postupně zrychlovat, stále rychleji

accentato [ačentáto] důrazně

acefalobrachijs zrůda bez hlavy a horních končetin

acefalogastrie vrozené nevyvinutí hlavy, hrudníku a horních částí břicha

acefalochirus zrůda bez hlavy a rukou

acefalokardia vrozené nevyvinutí hlavy a srdce, zrůda bez hlavy a srdce

acefalopodie zrůda bez hlavy a nohou

acefalachie zrůda bez hlavy a páteře

acefalostomie zrůda bez hlavy, s ústy v horní polovině trupu

acefalus bezhlavý, zrůda bez hlavy

acelie vrozené nevyvinutí břicha, dutiny břišní

acelius zrůda bez vyvinutého břicha

acelulární nebuněčný

acenestézie absence normálního vnímání fyzické existence a uvědomování si funkčních schopností

acentrický (chromosom) uložený mimo střed

acervulom nezhojný nádor mozkových plen obsahující drobná zvápenatělá tělíska (psamom)

acetabulární týkající se kloubní jamky

acetát octan

aceton dimetylketon, propanon, jed-

- noduchá ketonová sloučenina
- acetonémie** přítomnost acetonu v krvi
- acetonurie** vylučování acetonu/ ketonů močí, ketonurie
- acetylen, acetylén** nejjednodušší uhlovodík s trojnou vazbou, hořlavý plyn
- acetylcholin** ester cholinu s kyselou octovou, látka umožňující přenos nervového vzruchu
- acidémie** ❶ zvýšená kyselost krve ❷ u člověka projev poruchy acidobazické rovnováhy, kdy se pH sníží pod 7, 35
- acidifikace** okyselení
- acidimetrie** odměrná analýza k určení stupně kyselosti
- acidita** kyselost, stupeň kyselosti
- acidní** kyselý
- acidobazický** kyselozásaditý
- acidofilní** ❶ kyselomilný, žijící v kyselém prostředí ❷ barvící se kyselými barvivy ❸ a. mléko - mléko zkvašené bakteriemi mléčného kvašení
- acidometr** měřič kyselosti
- acidometrie** měření kyselosti
- acidóza, acidosa** zvýšené množství kyselých látek v krvi, zvýšení aktivity vodíkových iontů (metabolická, respirační)
- acidum** kyselina
- aciniformní** lalůčkovitý
- acompagnato** [akompañáto] recitativ za doprovodu orchestru
- a contrario** [á kontrárió] ❶ v protikladu ❷ protiva
- acuto** [akúto] ostře, pronikavě
- acyanoblepsie** barvoslepost na modrou barvu, neschopnost vnímat modrou barvu
- acyanops(i)e** neschopnost rozeznat modrou barvu
- acyéza** neplodnost, nemožnost rodit
- acylpyrin** ❶ lék snižující teplotu, utišující bolest, působící proti revmatizmu, obdoba aspirinu ❷ antirevmatikum, antipyretikum
- acystie** vrozené nevyvinutí močového měchýře
- ad** k, na
- ad absurdum** ❶ k nesmyslnosti ❷ postup důkazu spornosti, nekonzistentnosti, toho, co odporuje logice dovedením do důsledků
- ad acta** [ad akta] ❶ ke spisům ❷ odložit jako vyřízené
- adagio** [adádžo] ❶ pomalu, volně ❷ hudební skladba nebo její část v tomto tempu
- adaktylus** jedinec bez vyvinutí prstů na končetinách
- adamantin** sklovina
- adamantinom** nádor vycházející z epitelu skloviny
- adamantitida** zánět zubní skloviny
- adamantoblast** ameloblast, buňka tvořící zubní sklovinu
- adaptabilita** schopnost organismu přizpůsobit se změněným podmínkám, přizpůsobivost, adaptivita
- adaptabilní** schopný přizpůsobení, přizpůsobitelný, přizpůsobivý
- adaptace** ❶ přizpůsobení, připodobnění, přetvoření ❷ úprava, přestavba
- adaptační** přizpůsobený, přizpůsobitelný
- adaptát** pozorovatelný výsledek adaptace organismu

adaptér, adaptor zařízení rozšiřující původní použitelnost

adaptivita přizpůsobivost, adaptabilita

adaptometrie měření rychlosti, kterou se oko přizpůsobí změnám intenzity světla

adaptovatelný upravitelný, přizpůsobitelný

ad astra ❶ ke hvězdám ❷ vzhůru, kupředu

a dato [á dató] ode dne vystavení, ode dne vydání

ad audiendum verbum ❶ k vyslechnutí slova ❷ k pokárání, na slovíčko, na kobereček

ad auditorem [ad audytórem] ❶ k naslouchajícímu, k posluchači ❷ populisticky, podbízivě, oportunně, bez ohledu na pravdu

adaxiální přivrácený k ose, ke stonku

ad baculum [ad bakulum] ❶ (argument) klacku ❷ nátlak, vyhrožování silou

addendum přídavek, dodatek

addolorato [adoloráto] *hud.* žalostně

addukce přitažení, připažení

adefagie chorobná žravost, nenasytnost, bulimie

adekvace vyrovnání

adekvátní shodný, přiměřený, odpovídající

adekvátnost přiměřenost, shoda

adelomorfní nejistého, neurčitého tvaru, beztvary, sotva zřetelný

adenalgie bolestivost žlázy

adenektomie chirurgické odnětí žlázy, mizní uzliny

adenitida zánět žláz

adenoakantom adenokankroid,

podvojný karcinom v okrsku, kde se stýká dvojí druh epitelu (například ve slinných žlázách, děložním čípku)

adenocystom cystadenom, nádor žláзовého epitelu s tvorbou dutin a se sekrecí do nitra dutiny

adenodynrie bolestivost žláz

adenofaryngitida zánět hltanu

adenofibrom nezhoubný nádor ze žláзовého epitelu a vaziva

adenofibróza tvorba vaziva ve žláze

adenografie metoda s užitím kontrastní látky pro rentgenové záznamy žlázy

adenohypofýza přední žlásová část podvěšku mozkového, kde se tvoří hormony řídící funkci periferních endokrinních žláz

adenochondrom nádor ze žlásového a chrupavčité tkáně

adenoiditida zánět nosohltanové mandle

adenoidní žláze podobný, žlásovitý

adenokarcinom zhoubný nádor žlásového epitelu

adenolipom nezhoubný nádor ze žlásového epitelu a tukové tkáně

adenolipomatóza tvorba adenolipomů na různých částech těla

adenologie nauka o žlázách a jejich chorobách

adenolymfom smíšený nádor žlázy s účástí mizní tkáně

adenom nezhoubný nádor ze žlásového epitelu, napodobující v podstatě všechny známé struktury žláz (acinózní, cystický, trabekulární, folikulární)

- adenomalacie** chorobné změknutí žlázy
- adenomatoidní** podobný adenomu
- adenomatóza** 1 žlázové bujení 2 adenomatóza plicní - žlázový karcinom plic
- adenomatózní** týkající se adenomu, žlázový, žláznatý
- adenomyom** nezhoubný nádor ze žlázové a svalové tkáně
- adenomyometritida** zánět dělohy se zbytněním v podobě nádoru ze žlázové a svalové tkáně
- adenomyosarkom** zhoubný nádor ze žlázové a svalové tkáně
- adenomyóza** přítomnost ostrůvků endometria (sliznice děložní) v děložním svalstvu
- adenomyozitida** zánět sliznice a svaloviny děložní
- adenomyxom** smíšený nádor ze žlázové a mukózní tkáně
- adenopatie** onemocnění žláz (blíže nespecifikované)
- adenosarkom** zhoubný nádor ze žlázové a pojivové tkáně
- adenoskleróza** vazivové ztvrdnutí tkáně žláz
- adenotom** kruhový nůž k odstranění adenoidní vegetace
- adenotomie** chirurgické protěti, vynětí zbytnělé nosohltanové mandle pomocí speciálně upraveného nože
- adenotonzilektomie** chirurgické vynětí nosních a krčních mandlí
- adenovirus** virus vyvolávající u člověka respirační onemocnění
- adenóza** onemocnění žláz postihující zvláště žlázy lymfatické
- adenozin** purinový nukleosid vyskytující se v nukleových kyselinách
- adept** uchazeč, začátečník v oboru
- adermie** vrozené nevyvinutí kůže
- adermogeneze** nedostatečný, neúplný vývoj kůže
- adesmóza** kožní choroba se ztrátou vazivové tkáně
- adespoton** drobné literární dílo od neznámého autora
- ad(g)nace** druh příbuzenského poměru
- adherence** přilnavost, adherentnost
- adherentnost** přilnavost, adherence
- adherující** přiléhající, lpící
- adheze**, **adhesie** přilnavost, srůst, ulpívání látek na sobě
- adheziotomie** chirurgické uvolnění srůstů, protěti srůstů
- adhezivní** přilnavý, přirostlý
- ad hoc** [ad hók] jen pro tento případ, k této věci, k tomuto účelu
- ad hominem** 1 k člověku 2 populisticky zneužívající záporné lidské vlastnosti
- adiadochokineze** porucha schopnosti střídát pohyby z jednoho do druhého směru
- adiaforéza** neschopnost vylučovat pot
- adiaspora** forma houby rodu *Emmensia* vyvolávající onemocnění adiaspiromykózu
- adice**, **addice** souhrn, součet, slučování, přidávání, sčítání
- adié**, **adieu** [adyjé] sbohem
- ad ignorantiam** [ad ignoranciam] 1 k nevědomosti 2 využívající protivníkovu nezalost

adihemoryze porucha v přívodu krve

adikce ❶ přiřknutí, присouzení ❷ vznik závislosti (na drogách)

ad infinitum donekonečna, stále, nekonečně

ad informandum pro informaci, na vědomí

ad informandum medici pro informaci lékaře

adipektomie odstranění tukové tkáně

adipofibrom nádor z tukové a vazivové tkáně

adipohepatický označující tukovou degeneraci jater

adipokéla tuková kýla, kýla z tukové tkáně

adipokineze mobilizace tuku v těle, uvolňování mastných kyselin do krevního oběhu

adipolýza natrávení, hydrolyza tuků

adipom nezhoubný nádor z tukové tkáně

adiponekróza odumření, zanikání tukové tkáně

adipopexie zpevnění tukové tkáně

adiposalgie nepravidelně rozeseté tukové nádorky vyvolávající bolest (adipositas dolorosa)

adipozita otylost, nahromadění tuku

adipozogenitální otlý, tučný, vyznačený otylostí a změnou pohlavního dozrávání

adipozogigantismus nadměrná tloušťka

adipozurie vylučování tukových látek močí

adipsie chybění pocitu žízně

aditivní ❶ přídavný ❷ související se sčítáním, skládáním

aditivum přísada, přídavná látka

adiuretický tlumící vylučování moči

adjacentní vedle ležící, vedlejší, přilehlý

adjektivum přídavné jméno

adjudikace soudní přiřčení práva nebo nároku

adjunkce připojení

adjunkt úřednický pomocník, elév, koncipient

adjustace ❶ vybavení vším potřebným, připravení k činnosti ❷ *med.* příprava léčiva podle návodu (receptu)

adjutant pobočník

adjuvancia součásti léků zesilující účín vlastního léčiva

adjuvatika ❶ nauka o kompenzačních, doplňujících pomůckách ❷ výsledky činnosti v adjuvatice, například berle, chodítka, vozíky

adlatus pomocník, zástupce

ad libitum jak je libo, podle libosti

ad manus medici do rukou lékaře

administrace ❶ kancelář, ekonomicko-provozní útvar ❷ *med.* podávání (léčiva)

administrativa ❶ správa, správní složka, úřady ❷ v USA označení úřadu prezidenta a vlády

administrativní ❶ správní, úřední ❷ byrokratický

administrátor ❶ správce ❷ zatím-ní správce farnosti

admirál velitel loďstva

admiralita námořní velitelství

admise vpuštění, vstup, přijetí

- admittance** veličina vodivosti látky skládající se z aktivní reálné složky a reaktivní složky
- admonice** pokárání, výtka, důtka
- ad multos annos** na dlouhá léta, přání při přípitku
- adnektomie** adnexektomie, adnexotomie, odstranění, vynětí děložních přívěsků, tj. vaječníků a vejcovodů
- adnexitida** zánět děložních přívěsků (vaječníků, vejcovodů)
- adnexogeneze** vývoj zárodka z adnex
- adnexopexe** chirurgické zpevnění přívěsků k přední stěně břišní
- ad notam, ad notiam** [ad nóciam] na vědomí
- ad oculos** [ad okulós] 1 k očím 2 názorně, zjevně, viditelně
- adolescence** dospívání, dorůstání, dozrávání
- adolescent** jedinec ve věku mezi pubertou a dospělostí
- adolescentní** dospívající, dorůstající, mladý
- adonidin** látka obsažená v hlaváčku jarním
- adopce** osvojení, přijímání za vlastního
- adoptant** osvojitel
- adoptát** osvojenec
- adoptivní** 1 přijímající někoho cizího za vlastního 2 přijatý za vlastního
- adoptovat** osvojit
- adorace** zbožné uctívání, zbožňování
- adorální** k ústům, kolem, v okolí úst
- ad personam** 1 k osobě 2 zesměšňování a urážení protivníka
- ad populum** 1 k lidu 2 demagogie, odvolávání se na předsudky, na egoizmus
- ad rem** k věci
- adrenalektomie** vynětí nadledviny
- adrenalin** hormon dřeně nadledvin
- adrenalinémie** koncentrace adrenalinu v krvi
- adrenalinleukocytóza** zmnožení bílých krvinek v periferní krvi po injekci adrenalinu
- adrenální** ležící u ledviny, týkající se nadledviny
- adrenarche** projevy dospívání následkem zvýšené tvorby hormonů (androgenů) kůry nadledvin
- adrogenitální** týkající se nadledviny a pohlavních orgánů
- adrenokortikální** vztahující se ke kůře nadledviny
- adrenokortikotropní hormon** kortikotropin, hormon adenohipofýzy stimulující tvorbu kortikoidů v kůře nadledvin
- adrenolytický** působící opačně než adrenalin, tlumící účinek adrenalinu
- adrenopatie** nespecifikovaná choroba nadledvin
- adrenopauza** útlum produkce hormonů v nadledvinách
- adsorbent** povrchově pohlcující látka
- adsorbovaný** zadržovaný na povrchu
- adsorpce** pohlcování, vázání, hromadění plynné nebo rozpuštěné látky na povrchu jiné látky tuhé nebo kapalné
- adsorpční** vázající, pohlcující

adstringentní stahující, zužující, svrašťující, svírací, usnadňující hojení a epitelizaci (například tanin)

adulterace ❶ padělání, falšování mincí, rukopisů ❷ cizoložství

ad usum [ad úzum] ❶ pro potřebu někoho ❷ něco záměrně upravené

adut karetní trumf

ad valorem podle hodnoty

advehentní přívodný

advekce přenos, přemístění dané veličiny prouděním v atmosféře

advent ❶ příchod ❷ doba duchovní přípravy na Vánoce v období čtyř týdnů před svátky ❸ doba očekávání, naděje

adventicie ❶ zevní vrstva cévní stěny ❷ zevní vazivový obal některých vnitřních orgánů

adventista člen křesťanského společenství zdůrazňujícího očekávání druhého příchodu Ježíše Krista na svět

adventivní ❶ zanesený odjinud, vyskytující se na neobvyklém místě ❷ náhodný, přídatný, náhradní

adventismus, adventismus křesťanské hnutí hlásající víru v nový příchod Ježíše Krista na svět

adventní předvánoční

adverbální závislý na slovese

adverbium příslovce

advocatus diaboli [advokátus dyabolí] ❶ ďáblův advokát ❷ obhájce špatné věci

advokacie ❶ instituce poskytující právní pomoc, provádějící právní zastoupení ❷ obhajoba, zastávání se, prosazování něčeho

advokát ❶ právník poskytující právní pomoc ❷ zastávce, obhájce

adynamický slabý, zeslabený

adynamie tělesná slabost, oslabení, zeslabení

aeon [eón] dlouhé období dějin, éra, věk

aerace větrání, provzdušňování

aero aeroplán, letadlo

aero- první část složených slov mající význam vzduch nebo letadlo

aerobik komplex intenzivních tělesných cvičení zatěžující oběhovou, srdeční a dýchací soustavu

aerobní vyžadující k životu kyslík

aerobus, airbus [érbas] velkokapacitní dopravní letadlo

aerodrom letiště

aerodyn letadlo těžší než vzduch (letoun, vrtulník)

aerodynamický ❶ týkající se aerodynamiky ❷ upravený tak, aby snadno překonával odpor vzduchu

aerodynamika nauka o pohybu plynů a pohybu pevných těles v plynech

aerofon vzduchový hudební nástroj

aerologie nauka o fyzikálních dějích probíhajících ve vyšších vrstvách atmosféry, hlavně v troposféře

aeromechanika nauka zabývající se zákony mechaniky plynů, tj. vlastnostmi a pohyby plynů

aeronautika letectví, vzduchoplavba

aeronomie nauka o horních vrstvách atmosféry, v nichž se projevuje silná ionizace a disociace

aeroplán letadlo, aero

aerosol disperzní soustava obsahující kapalně nebo pevně částice

- rozptýlené v plynu
- aerostat** letadlo lehčí než vzduch (balon, vzducholoď)
- aerostatika** součást aeromechaniky, studující podmínky rovnováhy hmotných těles pod vlivem vnějších sil
- aerotriangulace** triangulace pomocí leteckých snímků
- Aeskulap** řecký bůh lékařství
- afagie** neschopnost polykat
- afagopraxie** porucha polykání jídla
- afakie** oko bez čočky, stav po odstranění čočky
- afázie** ztráta již nabyté schopnosti řeči vyvolaná narušením řečových center v mozku
- afebrilita** stav bez horečky
- afebrilní** bez horečky
- afekce** ❶ vliv, náklonnost ❷ citové pohnutí, hnutí mysli, emotivní uchopení ❸ stav onemocnění, postižení chorobou
- afekt** hnutí mysli, vzrušení, rozčilení, vzrušení, citové rozrušení
- afektivita** citová stránka lidského jednání, vzrušivost, vznětlivost
- afektovanost** přepjatá, strojená dokonalost v projevech, chování, precióznost, preciozita
- afektovaný** strojený, přehnaný, nepřírodně se chovající
- afélium**, **afel** ❶ odluní ❷ nepříznivé okolnosti
- afémie** ❶ motorická afázie ❷ neschopnost mluvit
- aféra** ❶ případ, skandál ❷ zveřejnění události vyvolávající pohoršení, vyšetřování, zájem masmédií
- afereňtace** přenos informací z peri-
- ferie do centra
- afereňtní** přenášejší, přinášejší, přívodný, dopravující, dodávající do centra
- aféřista** osoba často zapletená do afér nebo působící aféry
- affabile** [afábile] přívětivé, mile, vlídně
- affettuoso** [afetuózo] s citem, náruživě
- affidavit** [afidavit] místopřísežné prohlášení
- afghání, afghani** měnová jednotka Afghánistánu
- afibrinogenémie** nepřítomnost fibrinogenu v krvi
- afilace** ❶ přičlenění, přidružení ❷ pobočka nebo samostatný, ale podřízený (ovládaný) subjekt, podnik
- afiliace** ❶ osvojení (přijetí za syna) ❷ přijetí do okruhu nebo organizace ❸ navazování těsného osobního kontaktu, vztahu
- afiliantní** přátelský, vstřícný, otevřený, kamarádský
- afinace** čištění, zušlechťování, zjemňování
- afinita** ❶ sousedství, příbuzenství, vzájemný vztah, blízkost ❷ snaha prvku nebo sloučeniny chemicky nebo fyzikálně reagovat s jinou chemickou látkou ❸ schopnost tkáň vázat na sebe barvivo
- afirmace** přisvědčení, přitakání, ujištění, potvrzení
- afiš** reklamní nápis, plakát
- afix** gramatický morfém připojující se ke kořeni slova, například předpona, přípona
- aflatoxin** jedovatý produkt houby *Aspergillus flavus*

á fond perdu [a fon perdy] na účet ztrát, odepsaná pohledávka

afonie ztráta hlasu

aforismus, aforismus stručná vtipná výpověď, průpovídka, výrok

afrazie, afrázie, afrasie neschopnost tvořit správné věty, neschopnost mluvně se adekvátně projevit

afrikanistika obor zabývající se jazyky, historií a kulturami afrických národů

afrikanizace, afrikanisace 1 šíření africké kultury 2 opět nabytí africké specifčnosti

afro afrického původu, v africkém stylu, podle africké inspirace

afrodiziakum, afrodisiakum látka nebo prostředek zvyšující pohlavní touhu, apetenci, výkonnost

afrodizie, afrodisie nadměrně silný pohlavní pud

afta drobná, silně bolestivá eroze až vřídek, vznikající v ústní dutině nebo jinde na sliznici

afterpills [áftřpils] 1 antikoncepční tablety užívané v krátkém čase po souloži, účinné i po případném oplodnění tím, že zabrání uhníždění vajíčka v děloze 2 „pilulka po“

aftongie porucha řeči nervového původu, neschopnost plynulé řeči v artikulační oblasti pro vznik křečí ve svalstvu jazyka

aftóza tvoření aft, silně bolestivých erozí na sliznici

aftózní týkající se tvoření aft

afunkce zastavení činnosti, neschopnost jakékoli činnosti

afunkční bezfunkční, nečinný

afúze vlévání, výplach

agalakcie nepřítomnost mléka

v mléčné žláze po porodu

agalaktorea zástava tvorby a vylučování mateřského mléka

agama pestře zbarvený plaz z řádu ještěřů

agamaglobulinémie nedostatek gamaglobulinu, nepřítomnost hlavních imunoglobulinů v krvi

agamet prvek, který se rozmnožuje nepohlavně, netvoří gamety, zralé pohlavní buňky

agametický bez pohlavních buněk, bez schopnosti tvořit pohlavní buňky

agamogonie bezpohlavní rozmnožování

aganglionický bez nervových uzlin

aganglionóza vrozené chybění, nevyvinutí nervových uzlin

agapé, agapa 1 láska 2 v křesťanství Boží láska k lidem

agar, agar-agar polysacharid, rosolovitá látka z mořských řas

agastrický stav po chirurgickém odnětí žaludku

agastrie jedinec bez žaludku, stav po vynětí žaludku

agaton otočný závěsný kloub tělocvičných kruhů

agáve okrasná bylina s přízemní růžicí tuhých, na okrajích ostnatých listů

agenda 1 pracovní náplň, souhrn administrativních prací, program jednání 2 příruční liturgická kniha

ageneze, agenese vrozené nevyvinutí některého orgánu

agenitalismus vrozené nevyvinutí pohlavních orgánů

- agens** 1 původce, činitel, účinná látka, příčina nemoci 2 chem. činidlo
- agent** 1 obchodní jednatel, zástupce, zplnomocněnec 2 špion, vyzvědač
- agentura** jednatelství, zprostředkovatelna, zastupitelství
- ageuzie, ageusie** ztráta chuti
- aggiornamento** [adžornamento] zdnešnění, program otevření katolické církve současné době
- agile** [ádžile] živě, hybně, lehce
- agilní** hybný, hbitý, čilý, aktivní, horlivý
- agitace** pohyb, neklid, vzrušení
- agitato** [adžitáto] pohnutě, vzrušeně
- agitece** 1 šíření, přesvědčování, získávání stoupenců 2 tělesný, pohybový neklid
- agitografie** stav, kdy nemocný píše velmi rychle a vypouští slova z vět nebo slabiky ze slov
- agitolalie** agitofázie, abnormálně rychlá řeč, ve které jsou slova nesprávně vyslovena a řeč se stává nesrozumitelnou
- aglaukopsie** neschopnost rozeznat zelenou barvu, zelená slepota
- aglobulie** nedostatek červených krvinek, anémie
- aglomerace** nakupení, navršení, shluknutí, seskupení
- aglomerát** 1 nakupení, navršení, shluknutí 2 spečenec
- aglomerovaný** 1 nahromaděný 2 spečený
- agloporit** umělé lehké pórovité plnivo do betonu
- aglosie** chybění, nevyvinutí jazyka
- aglosostomie** vývojová úchylnka charakterizovaná chyběním jazyka a otevřenými ústy
- aglukosurie** nepřítomnost hroznového cukru (glukózy) v moči
- aglutice** neschopnost polykat, obtížné polykání
- aglutinace** 1 shlukování krvinek, bakterií, reakce mezi antigenem a protilátkou, kdy dochází k vzájemné vazbě a shlukování 2 tvoření slov a jejich tvarů připojováním jasně odlišitelných přípon
- aglutinin** protilátka omezující pohyblivost a shlukující bakterie nebo buňky, které jsou pro ni antigenem - cizí látkou
- aglutinofilní** mající sklon k aglutinaci
- aglutinogen** polysacharid, skupinově specifické látky A, B přítomné v červených krvinkách, podle kterých se dělí krev na čtyři hlavní skupiny
- aglutinoidní** vázající na sebe aglutinogen bez schopnosti navodit aglutinaci
- aglutinovaný** připojený, nahromaděný, přilepený
- agnace** 1 příslušenství k téže rodině 2 pokrevní příbuzenství v mužské linii
- agnát** pokrevný příbuzný v mužské linii
- agnatie** vrozené nevyvinutí čelisti
- agnoskace** zjišťování totožnosti, identifikace
- agnosticizmus, agnosticismo** názor nepoznatelnosti světa kromě smyslové zkušenosti
- agnóza** neschopnost, nemožnost určit jednoznačnou diagnózu

agnózie, agnosie ztráta schopnosti vnímat, chápat, rozeznávat předměty, osoby

Agnus Dei Beránek boží, symbol vykupitelské smrti Kristovy

agofonie mekavý hlas

agogika změny tempa při interpretaci hudebního díla

agóna izočára s nulovou magnetickou deklinací

agonadismus nevyvinutí, špatná funkce pohlavních žláz

agonální týkající se agónie, v průběhu agónie

agonie, agónie ❶ stav ochromení, nečinnosti ❷ údobí před smrtí, smrtelný zápas

agonista stejně působící činitel (například sval)

agora ❶ starořecké městské shromaždiště ❷ náměstí, volný prostor

agorafobie ❶ chorobný strach z pohybu na otevřených prostranstvích ❷ strach z davu

agrace prominutí nebo zmírnění trestu

agradace zvyšování zemského povrchu nanášením transportovaného materiálu

agrafie chorobná neschopnost psát, písemně se vyjadřovat

agramatismus ztráta schopnosti vyjadřovat se mluvnicky správně, ztráta smyslu pro gramatiku

agranulocyt bílá krvinka neobsahující v cytoplazmě specifická zrna (lymfocyt, monocyt)

agranulocytární ve vztahu k agranulocytóze, týkající se agranulocytů

agranulocytóza nedostatek granulocytů v krvi

agrární zemědělský, rolnický

agravace vědomé zveličování subjektivních pocitů choroby

agregace sdružení, spojování, seskupování, shlukování, napojení

agregát spojení, propojení, seskupení (krystalů, strojů, ukazatelů)

agrément [agrement], agreement [egríment] ❶ dohoda, smlouva

❷ schválení, souhlas ❸ schválení navrhovaného diplomatického zástupce přijímacím státem

agrese útok, napadení, ozbrojený vpád

agresivita napadání, útočnost

agresivní, agresivní útočný, dobovací, výbojný

agresor útočník

agri-, agro- první část složených slov mající význam zemědělství, zemědělský, pole, půda

agroekologie nauka o vzájemných vztazích mezi zemědělskými rostlinami a jejich vnějším prostředím

agrologie nauka o polním hospodářství

agronomie nauka zabývající se zemědělskou výrobou

agrotechnika souhrn pěstitelských opatření, která mají zajistit vysokou sklizeň i výživovou hodnotu hospodářských plodin

agrypnie nespavost, insomnie

agyrie úplné nebo částečné nevyvinutí mozkových závitů

ahasver ❶ nespokojený, věčně se toulající člověk nenacházející nikde uspokojení a uplatnění ❷ věčný tulák nespokojenec

- ahereditární** nedědíci se
- ahinsá** neubližování živým, princip východních náboženství
- ahistorismus, ahistorismus** podcenění vývojového (historického) hlediska, dějin vůbec
- achalazie** ❶ neschopnost hladkého svalstva přerušit napětí, uvolnit se ❷ takový stav vyvolává trvalé stažení dutého orgánu (například jícnu)
- ach(e)ilie** vrozené nevyvinutí jednoho nebo obou rtů
- ach(e)irie** vrozené nevyvinutí horní končetiny
- ach(e)iropodie** nevyvinutí rukou a nohou
- achiloburzitida** zánět tíhového vaku, burzy mezi šlachou a kostí patní
- achillodynie** bolestivá Achillova šlacha, bolest způsobená nejčastěji zánětem burzy mezi kostí patní a Achillovou šlachou
- achillorafie** chirurgické sešití Achillovy šlchy
- achillotenotomie** operační protěti Achillovy šlchy
- achilovka** šlacha upínající se na kost patní, Achillova šlacha
- achlorhydrie** nedostatek kyseliny chlorovodíkové v žaludku
- achloropsie** neschopnost rozeznat zelenou barvu
- acholický** bez žluči, nedostatečné zbarvení žluči
- acholie** nedostatek tvorby žluči
- acholiurie** nepřítomnost žlučového barviva v moči
- acholurický** bez prokazatelné příměsi žlučových barviv v moči
- achondroplastický** netvořící chrupavku
- achondroplazie** porucha (zpravidla dědičná) růstu kostí z chrupavky
- a. Chr. (n.)** ante Christum (natum)
- achromacyt** buňka bez vlastního barviva, bezbarvá buňka
- achromát** optická soustava odstraňující barevnou vadu
- achromatický** ❶ bezbarvý, nebarvitelný ❷ odstraňující chromatickou vadu
- achromatismus** ❶ bezbarvost ❷ schopnost některých optických skel odstranit barevnou vadu
- achromatodermie** nedostatečné zbarvení kůže, bezbarvá kůže
- achromatofilie** neschopnost barvit se, neschopnost vázat barvivo
- achromatopsie** úplná barvoslepost
- achromatotrichie** achromatrichóza, nedostatečné přirozené zbarvení vlasů
- achromatóza** achromazie, achromie, nedostatek pigmentu (zděděný nebo získaný) v kůži, vlasech
- achromaturie** bezbarvá, nedostatečně zbarvená moč
- achromazie** ❶ nedostatek přirozeného barviva ❷ vada způsobující částečnou nebo úplnou barvoslepost
- achromie** ❶ bezbarvost, albinismus ❷ v kůži, duhovce a v dalších tkáních chybí pigment
- achromoderma** bělavost kůže, bílé skvrny na kůži, leukoderma
- achromotrichóza** plísňové onemocnění vlasů vedoucí ke ztrátě pigmentu

acht klatba, zbavení právní ochrany a vyloučení z příslušného společenství

achylie nedostatek šťávy (například žaludeční)

achymóza chybění nebo závažný nedostatek chymu

aide-memoire [éd memoár] ❶ stručný záznam jednání v diplomatickém styku ❷ zápisník

aids, AIDS ❶ Acquired Immune Deficiency Syndrome, syndrom získaného selhání imunity ❷ smrtelné onemocnění vyvolané retrovirem HIV

aichmofobie strach z ostrých špičatých předmětů

aikido druh japonského bojového umění

air [ér] ❶ nápěv, píseň, melodie ❷ kratší instrumentální barokní skladba netanečního typu

airbag [érbeg] automatický nafukovací bezpečnostní vak v přední části automobilu chránící cestující při nárazu

air condition, air-Condition [érkondyšn] klimatizační zařízení, klimatizace

air koncert [érkoncert] koncert pod širým nebem na otevřeném prostranství, v přírodě

air mall [érmejl] letecká poštovní zásilka, letecky, par avion

ajatin dezinfekční prostředek, tinktura

ajatolláh titul nejvyšších šíitských duchovních

ajnclík malá místnost pro jednu osobu

ajntopf, eintopf ❶ jídlo připravované

vane v jednom hrnci ❷ za nacizmu veřejná propagandistická akce

á jour [ažúr], být á jour neopožďovat se, být hotov, být v pořádku

ajznoňák, ajznoňák železničář

akademický ❶ vztahující se k vysokému školství, k akademii věd ❷ střízlivý, odtažitý, chladný, teoretický

akademie ❶ starořecká filozofická škola ❷ název vysoké školy ❸ vrcholná vědecká instituce ❹ typ vzdělávací instituce ❺ slavnost s programem uměleckého rázu

akademizmus, akademismus ❶ strohý, chladný, střízlivý ráz, způsob a forma projevu ❷ konzervativní umělecká metoda dodržující jisté normy

akalceróza nedostatek vápníku

akalkulie neschopnost počítat

akampsie neohebnost, topornost, ztráta schopnosti pohybu, ztuhlé klouby

akant ❶ paznehtník ❷ plastický výzdobný prvek odvozený od listů paznehtníku, akantu

akantolýza uvolnění vrstev dlaždicového epitelu pokožky ve stratum spinosum

akantom kožní nádor, spinocelulární karcinom

akantopelvis rachiticky zdeformovaná pánev s ostrými okraji

akantóza ztlustění, zhrubění pokožky, nadměrná tvorba dlaždicového epitelu (pachydermie)

akapnie nedostatek CO₂ v krvi

akarbie nedostatek karbonátu v krvi

- akardiak** jedinec bez vyvinutého srdce
- akardie** zrudnost bez srdce, vrozené nevyvinutí srdce
- akarinóza, akarinosa** ❶ kožní nemoc působená roztoči (například svrab) ❷ kadeřavost révy vinné
- akarióza** onemocnění zákožkou, choroba vyvolávaná roztoči (například svrab)
- akarofobie** chorobný strach před svrabem
- akatafáze** chorobná neschopnost řadit slova ve věty, tvoření vět, neschopnost vyjádřit se souvislou větou
- akatalepsie** chorobná nechápavost
- akatamatéza** nechápavost, neschopnost porozumění
- akatastáza** viklavost, nepevnost, pohyblivost (oční čočky)
- akatelektický** neúplný
- akatexie** inkontinence, neschopnost udržet tělesné sekrety
- akatize** ❶ bezdůvodné pobíhání, ztráta schopnosti usednout, trvale sedět ❷ chorobný strach, úzkost před dlouhým seděním, chorobná neposednost, přešlapová
- akatizie** chorobná neposednost
- akce** čin, zásah, jednání
- akcelerace** zrychlení, urychlení
- akcelerátor** ❶ zrychlovač, urychlovač ❷ plynový pedál automobilu
- akcelerující** zrychlující, urychlující
- akcent** přízvuk, zvučný hlas, důraz
- akcentace** zesílení
- akcentovat** zdůrazňovat, zvýrazňovat důležitost něčeho
- akcentuace** zdůraznění, zesílení (například srdečních ozev)
- akcept** přijetí, uznání, akceptace
- akceptabilní** přijatelný, vyhovující
- akceptace** přijetí, uznání, akcept
- akceptant** osoba, která přijímá cizí směnku, směnečník
- akceptor** ❶ přijímač, příjemce ❷ atom, molekula nebo ion přijímající elektron, elektronový pár nebo proton od jiné obdobné částice (donoru)
- akceptovat** přijímat, souhlasit
- akcese** ❶ přistoupení (ke členství), připojení (území) ❷ přístup
- akcesorie** nerost vyskytující se jen v nepatrném množství ve vyvěřelé hornině, neovlivňující její klasifikaci
- akcesorní** přídatný, vedlejší, nepodstatný, akcesorický
- akcidence** příležitostná tiskovina
- akcidens** nepodstatné, nepatřící k podstatě, nahodilé, měnlivé, dočasné
- akcidentála** znaménko pro zvýšení nebo snížení tónu, znaménko rušící předznamenání
- akcidentální** náhodný, vedlejší, nepodstatný
- akcie** cenný papír představující určitý majetkový podíl a opravňující majitele k určitým právům
- akcionář** majitel akcie, podílník akciové společnosti
- akcíz** ❶ daň z dovozu některého zboží do města ❷ spotřební daň ❸ stanoviště daňové kontroly
- akční** ❶ provádějící akci ❷ výkonný, činný ❸ založený na akci, dějovosti (scéna, film)

akeratóza nedostatek rohové tkáně
akinestézie akinestie, ztráta vnímání pohybu, neschopnost vnímat pohyb

akineta nedělicí se buňka

akineze neschopnost pohybu, nehybnost, ochrnutí

akinospermie nehybnost, nepohyblivost spermií

akiurgie 1 chirurgické výkony, při nichž se používá ostrých, jehlovitých nástrojů 2 cvičná operace na mrtvole

aklamace 1 veřejné hlasování 2 veřejný projev souhlasu, hlasité pozdravování

akleistokardie neuzavření srdečního ústí

aklimace změna určitého faktoru prostředí podmiňující zlepšené přežívání organismu

aklimatizace přivykání jinému podnebí, jiné oblasti, krajině

aklina izočára s nulovou magnetickou inklinací, shodná s geomagnetickým rovníkem

akluze neúplné, nedostatečné uzavření

akmé vyvrcholení nějakého děje, procesu

akméismus, akméismus ruský literární směr druhého desetiletí 20. století

akné trudovina, kožní choroba vyvolaná různými nepříznivými podmínkami (vliv mechanický, fyzikální, chemický apod.)

akneiformní vypadající jako trudovina, podobný trudovině

aknémie vrozené nevyvinutí dolních končetin

akoazma sluchové halucinace, přeludy (klepání, škrábání)

akognoze akognozie, lékoznalství, nauka o poznávání léků a jejich účinků

akologie nauka o léčebných prostředcích

akomie plešatost, nedostatečný růst vlasů

akomodace 1 přizpůsobení, připodobnění 2 akomodace oka, schopnost zesílit klidovou lomivost oka tak, aby bylo možno rozeznávat předměty v různé vzdálenosti od oka

akomodometrie měření akomodace oka

akontace zálohová úhrada, částečné placení předem

á konto, a Conto [á kontó] na účet

akord 1 souzvuk nejméně tří tónů 2 úkolová práce

akordeon tahací harmonika s klávesnicí

akorie 1 nenasytost 2 vrozené nevyvinutí zornice

akormus zrůda bez trupu

akr 1 stará plošná jednotka 2 acre [ejkr]- britsko-americká plošná jednotka rovná 4 046, 873 m²

akrální okrajový, vztahující se na končetiny

akranie vrozené chybění, nevyvinutí lebky

akranius zrůdný jedinec bez vyvinutí lebečních kostí

akraturéza neschopnost udržet moč

akrece růst anorganických těles přirůstáním nových částic na vnější straně

- akreditace** ■ pověření, zplnomocnění ■ potvrzení, schválení
- akreditiv** ■ platební dokument, finanční částka složená v bance rezervovaná pro úhradu určitého zboží ■ pověřovací listina
- akribie** přesnost, pečlivost, pozornost, svědomitost
- akribofobie** chorobný strach z nepřesnosti
- akro-** ■ první část složených slov mající význam vrcholný, vrchní, nejvyšší ■ okrajový
- akroanestézie** ztráta citlivosti na prstech
- akroangiitrombóza** tromby vznikající v periferních cévách
- akroasfyxie** bolestivé křeče v končetinách (prstech) při poruše krevního oběhu
- akrobacie** obratnostní cvičení vysoce náročné na koordinaci
- akroblast** zbytek Golgiho komplexu
- akrobrachycefalus** člověk s vysokou a krátkou lebkou
- akrocefalosyndaktylie** vývojová anomálie lebky a skeletu končetin
- akrocefal(us)** ■ jedinec se šišístou hlavou (lebkou) tvaru komolého kužele ■ deformovaná lebka při předčasném srůstu lebečních švů, věžovitá hlava - turriccephalus
- akrocentrický** umístěný poblíž jednoho konce
- akrocyanóza** modravé zbarvení akrálních částí těla podmíněné nahromaděním krevního barviva, redukovaného hemoglobinu
- akrodermatitida** zánět kůže na okrajových částech těla
- akrodynie** bolestivost končetin, koncových částí těla
- akrodystonie** porucha napětí v akrálních částech těla
- akroerytróza** chronické bolestivé zčervenání a zduření na rukou a nohou
- akrofobie** chorobný strach z výšek, z hloubky
- akrohyperhidróza** nadměrné pocení v okrajových částech těla (na rukou a nohou)
- akrohypotermie** chlad na okrajových částech těla (na rukou a nohou)
- akrohysterosalpingektomie** oboustranná salpingektomie s klinovitou resekcí dna dělohy
- akrokeratóza** zrohovatělá ložiska na dlaních a chodidlech
- akrokontraktura** zkrácení svalů a šlach na končetinách
- akrolýza** ubývání kostní tkáně na okrajových částech těla (na rukou, nohou)
- akromegalie** nápadné zvětšení okrajových částí těla, například končetin, částí obličeje a některých vnitřních orgánů při nadměrné tvorbě růstového hormonu v dospělosti
- akromegaloidní** podobný, připomínající akromegalii, zvětšení okrajových částí těla
- akromelalgie** bolestivost koncových částí rukou a nohou
- akromiální** nadpažkový
- akromikrie** nápadné zkrácení končetin
- akromiohumerální** týkající se nadpažku a kosti pažní

akromioklavikulární týkající se nadpažku a klíční kosti

akromion nadpažek, zevní volný konec hřebene lopatky nad hlavicí kosti pažní

akromionektomie chirurgické odnětí nadpažku

akromioskapulární týkající se nadpažku a lopatky

akromyotonie tonické křeče svalstva končetin, přetrvávání stahu, neschopnost uvolnění stahu

akroneuróza souborné označení pro angioneurotické poruchy v akrálních oblastech končetin

akronym, akronymum zkratkové slovo, složené z počátečních hlásek nebo slabik více slov

akroostealgie bolest kostí končetin

akroosteolýza rozpouštění kostí v okrajových částech těla

akropachye chorobné změny periferních kostí a kloubů - „paličkovité prsty“

akroparestézie pocity brnění, mravenčení na okrajových částech těla

akropatie nespecifikované bolesti v okrajových částech těla

akropigmentace zbarvení okrajových částí těla (například prstů)

akropole, akropolis opevněný posvátný okrsek umístěný na nejvyšším místě města

akropostitida zánět předkožky

akrosklerodermie sklerotizace vaziva v okrajových částech kůže a vnitřních orgánů

akroskleróza ztvrdnutí kůže na prstech

akrosom cytoplazmatický lem

v přední části hlavičky spermie, tělísko na vrcholu hlavičky spermie

akrosomální patřící k akrosomu

akrostich báseň, v níž počáteční nebo koncové hlásky, slabiky nebo slova veršů tvoří další informaci

akrostichon báseň, v níž počáteční nebo koncové hlásky, slabiky nebo slova veršů tvoří další informaci

akrosyndéza částečné (koncové) párování homologních chromosomů při redukčním dělení buněk

akroteriáza zrůda s vrozenými vývojovými poruchami v oblasti obličeje a končetin

akrotismus ztráta tepu, stav organismu, v němž není možno zaznamenat tep

akrotomie štěpení vrcholu listu

akrylát umělá živice

aksamit hedvábný samet

akt 1 čin, výkon 2 dějství 3 výt. um. - dílo zobrazující nahý lidský model

akta 1 úřední spisy 2 sborník vědeckých prací, ediční řada

aktér aktivní účastník

aktin kontraktilní protein, součást myofibrily, kontraktilního vlákénka v cytoplazmě svalových buněk

aktino- první část složených slov mající význam paprsek, záření

aktinodermatitida zánět kůže po ozařování ultrafialovými nebo rentgenovými paprsky

aktinografie vyšetřování pomocí rentgenových paprsků

aktinogram rtg snímek

aktinoid jeden ze čtrnácti radioaktivních chemických prvků následu-

- jících v periodickém systému prvků za aktiniem
- aktinokardiografie** označení pro metody rentgenového a radioizotopového vyšetření srdce
- aktinokymografie** pohybové rentgenové snímání
- aktinologie** obor medicíny zabývající se studiem radiačního záření a jeho následky
- aktinometr** měřič síly, intenzity záření
- aktinometrie** měření intenzity záření
- aktinomyceta** jednobuněčný organizmus rodu *Actinomyces*, příbuzný bakteriím
- aktinomycin** antibiotikum s protinádorovým účinkem
- aktinomykóza** nemoc podobná mykózám, způsobená anaerobním mikrobem ze skupiny *Actinomyce-taceae*
- aktinoskopie** vyšetřování pomocí rentgenových paprsků
- aktinoterapie** léčba zářivou energií, léčebné ozařování
- aktinotoxémie** otrava krve při destrukci tkání vyvolané zářením
- aktivace** vybuzení, povzbuzení k činnosti, uvedení do činnosti
- aktivátor** činitel vyvolávající jednání, činitel urychlující reakci
- aktivita** 1) činnost, účinnost, působivost, jednání 2) schopnost reagovat na vnější podněty
- aktivní** činný, činorodý, výkonný
- aktivovat** 1) uvádět v činnost 2) povzbuzovat
- aktivum** 1) majetek, jmění firmy 2) slovesný činný rod
- aktologie** věda o motorice člověka, antropomotorika, antropokinetika
- aktovka** 1) taška, zejm. na spisy 2) divadelní hra o jednom dějství
- aktualita** novinka, čerstvá zpráva
- aktualizace, aktualisace** 1) přiblížení současnému stavu, společenskému dění a novému chápání 2) doplnění o nejnovější údaje 3) zpřítomnění
- aktuální** 1) týkající se současnosti, živý 2) naléhavý
- akuestézie** citlivost, ostrost sluchu
- akuíta** ostrost, prudkost, prudký průběh nemoci
- akuleata** souborné označení pro hmyz s jedovatým žihadlem (vosa, včela)
- akulit** tvrdá dřevovláknitá deska s otvory o průměru 3-5 mm ve čtvercové síti
- akulturace** vzájemné přejímání a splývání rozdílných kultur
- akumetr** přístroj ke zkoušce, měření sluchu (audiometr)
- akumulace** hromadění, kupení
- akumulátor** zařízení, které umožňuje hromadění energie a její následné využití
- akumulovaný** nahromaděný, nakupený
- akupedie** výchova jedinců s poruchami sluchu
- akuprese** metoda podobná akupunktuře, krouživými pohyby konečky prstů se mají odstranit nebo zmírnit bolesti na určitých částech těla
- akupresura** léčebná metoda využívající tlak na určité body povrchu lidského těla

akupunktura léčebné vpichování jehel do určitých částí těla, používané hlavně k odstranění bolesti

akurátní přesný, pečlivý, dodržující a vyžadující přesnost

akustický 1 zvukový 2 sluchový

akustika 1 obor zabývající se studiem zvuku, příp. i dalšího mechanického vlnění 2 zvukové vlastnosti prostoru

akustikofobie chorobný strach ze zvuku

akustofobie chorobný strach z hluku

akut ostrý přízvuk

akutní ostrý, prudký, silný, náhle vzniklý, prudce probíhající

akutrauma poškození sluchového ústrojí hlukem

akuzace, akusace obvinění, obžaloba, žaloba

akuzativ, akusativ při skloňování čtvrtý pád

akva-, aqua- první část složených slov mající význam voda, vodní

akvabela plavkyně provozující synchronizované plavání

akvacentrum, aquacentrum akvapark

akvadukt, aquadukt 1 stavební objekt pro přívod vody do měst 2 nadzemní vodovod

akvakultura pěstování rostlin v živných roztocích bez půdy, hydroponie

akvalung, aqualung potápěčský dýchací přístroj na stlačený vzduch

akvararín 1 modrozelený až modrý drahokam 2 modrozelená

barva

akvapark, aquapark zábavní park se systémem skluzavek koupališť a jiných vodních atrakcí, akvacentrum

akvaplán dřevěná deska pro nácvik vodního lyžování

akvaplanink, aquaplaning, aquaplaining [ekveplejnyng] ztráta říditelnosti vozidla na mokré silnici, „plavání“, vozidla, smyk

akvapunktura vstříknutí vody do podkoží

akvarel malba vodovými barvami

akvaristika chov (pěstování) vodních živočichů a rostlin v akváriích, jejich studium

akvárium umělá vodní, obvykle skleněná nádrž k pěstování vodních živočichů a rostlin

akvaterárium terárium pro chov obojživelníků a některých plazů

akvatilní žijící ve vodě

akvatinta grafická technika tisku z hloubky, zrnkový lept

akvírovaný získaný, nabytý během života

akvizice, akvisice získání, nábor, přírůstek

akvizitor, akvisitor obchodní jednatel

akyn lidový pěvec a básník středoasijských národů

á la jako, podle, po způsobu

alabastr průsvitná forma sádrovice, úběl

á la carte [ala kart] podle jídelního lístku

alachestézie špatná lokalizace citlivosti

alain kyselina olejová, olein

alálie vývojová vada řeči

alantiáza otrava klobásovým jedem, botulismus

alantochorion chorioalantois, složený plodový obal obratlovců

alantoický ve vztahu k alantois

alantoin degradační produkt kyseliny močové

alantois 1 zárodečný obal tvořený vychlípěním entodermu 2 slepě končící entodermová výchlípka střeva

alarm poplach

alba 1 dlouhá bílá košile, součást liturgického úboru 2 druh středověké milostné básně, svítáníčko

albedo odrazivost difuzně odrážející matné plochy

albikace 1 neschopnost zelených rostlin vytvářet chlorofyl, bělost listová 2 zblednutí tělní pokrývky živočichů v polárních oblastech

albín jedinec s nedostatkem nebo nepřítomností pigmentu v kůži, vlasech a duhovce

albinismus, albinismus nedostatek barviva (melaninu) v kůži, vlasech, očích a v dalších tkáních v různém rozsahu (částečný, úplný)

albinoidní albinismu podobný

albinurie vyměšování velmi světlé moči

albugineotomie operační protěť, otevření obalové tkáně orgánu (varlete, vaječníku)

album 1 kniha se sbírkou známek, fotografií atd. 2 výbor obrazů, básní, hudebních skladeb vydaný ve formě knihy nebo sešitu

albumen vaječný bílek

albumin skupina důležitých bílkovin

v krvi nebo v živočišných tkáních

albuminémie koncentrace albuminu v krvi

albuminchole přítomnost albuminu ve žluči

albuminoidní bílkovinně podobný

albuminometrie stanovení množství albuminu v roztoku (tělní tekutině)

albuminózní obsahující bílkovinu
albuminurický týkající se albuminurie

albuminurie přítomnost albuminu v moči

albumosurie vylučování albumózy moči

albumóza štěpný produkt albuminu během trávení

al corso [al korzo] v běžném kurzu

aldehyd oxidační produkt primárních alkoholů

aldosteron hormon, hlavní mineralkortikoid tvořený v kůře nadledvin

aldosteronismus nadměrné tvoření aldosteronu

alea iacta est [alea jakta est] 1 kostky jsou vrženy 2 je rozhodnuto

aleatorika kompoziční hudební technika využívající prvky náhodnosti a nejistoty

alef 1 první písmeno hebrejské abecedy 2 označení kardinálních čísel v teorii množin

alegace citování z listin, ze zákona

alegát doslovný citát z listiny, ze zákona

alegorie 1 obrazné, symbolické vyjádření 2 jinotaj

alela dědičný základ znaku, jedna z dvou nebo více alternativních forem genu

alelomie dědičné faktory

alelomorfní párový, homologní (například chromosom)

alelopatie nepříznivý vliv jedné rostliny na druhou způsobený produkty látkové výměny

aleluja chvalozpěv „chvalte Jahveho“ v žalmech a bohoslužbě

alergen antigen způsobující alergickou reakci, tvořenou imunoglobulinem E

alergický přecitlivělý

alergie přecitlivělost, porušený stav imunitní reaktivity

alergik člověk trpící alergií

alergologie nauka o alergiích

alergometrie zkouška síly alergické reakce na dávkované alergeny, metoda k ohodnocení rozsahu přecitlivělosti

alergóza nespecifikované označení pro alergické choroby vyvolané alergeny

alerní přirozeně aktivní, čilý

alestézie porucha čítí, při které je dráždění vnímáno na jiném místě

aleukémie chorobný nedostatek bílých krvinek v krvi u jedné z forem leukémie

aleukie onemocnění charakterizované nepřítomností bílých krvinek

aleukocytóza (leukopenie), snížení počtu bílých krvinek v krvi

alevace ulevování, zmírňování

alexandrin, alexandrín dvanácti- nebo třináctislabičný verš s přerývkou po třetí stopě

alexie 1) chorobná neschopnost

čtení 2) postižený vidí, ale nerozpoznává napsaná slova pro ztrátu schopnosti číst

alexin přirozená nespecifická obranná látka v krevním séru

alfa v řecké abecedě znak pro hlásku a

alfabeta řecká abeceda

alfabetizace, alfabetisace odstranění negramotnosti

alfanumerický abecedně-číslicový, například kód

alfodermie albinismus, nedostatek kožního barviva v těle

algebra odvětví matematiky, které vzniklo z nauky o řešení rovnic, v současnosti zobecněné o další odvětví

algebraický související s algebrou, obvykle ve smyslu nahrazování čísel písmeny

algeoskopie zkouška bolestivosti orgánu tlakem

algestézie schopnost vnímání bolesti

algezie, algesie vnímání bolesti

algezimetr přístroj k měření citlivosti, ostrosti bolesti

algezimetrie měření citlivosti bolesti

algo- 1) první část složených slov mající význam bolest, bolestivý 2) vodní řasa

algofobie chorobný strach před bolestí

algogeneze vznik, původ bolesti

algolagnie scestná forma pohlavního ukájení (sadosochismus)

algomenorea bolestivá menstruace, měsíční krvácení

algotrie měření stupně citlivosti

- k bolesti
- algonki** starohory, proterozoikum
- algopareunie** bolestivé pocity při pohlavním styku
- algor** ❶ chlad ❷ a. mortis - chladnutí mrtvého těla
- algoritmus** posloupnost konečného počtu elementárních kroků vedoucí k vyřešení úlohy
- algospasmus, algospasmus** křečové bolesti
- algóza** onemocnění vyvolané řasami
- algie** bolestivé močení
- alhidáda** část měřického přístroje s odečítacím a zaměřovacím zařízením, otočná kolem svislé osy
- alchymie** středověká nevědecká forma chemie spojená i s experimenty a řemeslnou výrobou
- aliance** ❶ spolek, spolenectví, spojenecká smlouva ❷ příležitostné a dočasné sdružování různých druhů živočichů
- alias** neboli, přezdívka
- alibi** ❶ důkaz obviněného, že v době spáchání trestného činu byl na jiném místě, než byl čin spáchán ❷ důkaz neviny, výmluva
- alibizmus, alibismus** snaha vyhnout se odpovědnosti, politika dvojí tváře
- alienace** ❶ zcizení, odvrácení, oddálení ❷ duševní choroba
- alienie** nevyvinutí sleziny
- alifatický** ❶ mající otevřený řetězec ❷ patřící k tukům
- aliformní** křídlovitý, podobný křídlu
- aligace** připevňování, poutání
- aligátor** druh amerického krokodýla
- alivotní** odpovídající části, podílový, úměrný podíl
- alimentace** výživa, přijímání potravy, strava
- alimentární** potravinový, vztahující se k výživě, potravě, potravou způsobený
- alimentoterapie** léčení příslušnou výživou, dietou
- alimenty** výživné
- aliminace** odmítnutí návrhu nebo stížnosti bez jejich projednání
- alinea** nový odstavec
- alitace** pokrývání železa vrstvou hliníku, difuzní hliníkování, alitování
- aliterace** opakování shodných hlásek na začátku po sobě následujících slov nebo veršů
- aliud** jiné než dohodnuté plnění závazku vedoucí k zániku závazku
- alkalický** zásaditý
- alkálie** silná zásada
- alkaliémie** zvýšená zásaditost, projev poruchy acidobazické rovnováhy, kdy se pH krve zvýší nad 7, 45
- alkalimetrie** měření zásaditosti
- alkalipenie** nedostatek zásaditých látek, zmenšená rezerva alkalických látek v krvi
- alkaliterapie** léčba zásaditými látkami (roztoky)
- alkaliurie** vylučování alkalické, zásadité moči (například typický nálezy pro ledvinovou tubulární acidózu)
- alkaloid** rostlinné dusíkaté organické sloučeniny zásadité povahy, využívané v medicíně

alkaloterapie léčení alkalickými látkami

alkalóza ❶ zvýšený výskyt zásaditých nebo nedostatek kyselých látek v krvi ❷ snížení aktivity vodíkových iontů

alkan nasycený uhlovodík, parafin

alkaptonurie vzácné dědičné onemocnění s přítomností alkaptonu (kyseliny homogentisové) v moči

alken nenasyčený uhlovodík s jednou dvojnou vazbou mezi atomy uhlíku v otevřeném řetězci, olefin

alkin nenasyčený uhlovodík s jednou trojnou vazbou mezi atomy uhlíku v otevřeném řetězci

alkohol ❶ některý z hydroxyderivátů alifatických a dalších nearomatických uhlovodíků ❷ obecný název pro etanol ❸ opojný nápoj, lihovina

alkoholémie přítomnost alkoholu v krvi

alkoholik osoba chorobně oddaná nadměrnému pití alkoholických nápojů

alkoholizmus, alkoholismus ❶ nadměrné užívání alkoholu ❷ chronická otrava alkoholem

alkoholomanie chorobná vášeň po alkoholickém opojení

alkoholometr měřič obsahu alkoholu v tekutině, lihoměr

alkoholýza rozložení, rozklad alkoholu

alkovna výklenek, přístěnek místnosti

alkyl jednovalný uhlíkový zbytek odvozený od molekuly nasyceného uhlovodíku odtržením atomu vodíku

alla prima přímý způsob malby na podklad bez podmaleb

allargando volnějším pohybem, rozvláčně

allegretto ❶ o něco málo pomaleji než allegro ❷ skladba v tomto tempu

allegro ❶ rychle, živě ❷ skladba v tomto tempu

allogenní týkající se jiného druhu, allogenní kostní dřev, kostní dřev dárce určená k transplantaci příjemci, která je antigenně podobná, nikoliv však identická

allonym autorem vypůjčené jméno jiného skutečného člověka (obvykle z politických a cenzurních důvodů)

all right [ól rajt] v pořádku, správně

alma mater ❶ matka živitelka ❷ obrazné označení vysoké školy, zejm. univerzity

almanach sborník, ročenka

almukantarát myšlená kružnice rovnoběžná s obzorníkem

almužna nepatrný dar, obvykle peněžní

alnico [alnyko] nekujná slitina zejm. železa, hliníku, niklu a kobaltu

alo-, allo- první část složených slov mající význam jiný, odlišný

aloartroplastika plastická náhrada kloubu jiným, cizím materiálem

alobal obchodní název hliníkové fólie

alobióza změny životních pochodů podmíněné vnitřními a vnějšími podmínkami

alodromie nepravidelná srdeční činnost

aloe tropická rostlina, jejíž listy obsahují léčivou pryskyřici

aloflogistie změna (zesílení nebo zmírnění) dispozice organismu k zánětu podmíněná současně jiným probíhajícím zánětem

alogamie ❶ opylení květu pylem z jiného květu téže nebo jiné rostliny téhož druhu, cizosprašnost ❷ oplození jiným jedincem

alogie neschopnost řeči (afázie)

alogismus, alogismus nelogický soud, výrok odporující logice

alogotrofie růst, zbytnění jedné části těla nebo tkáně na účet jiné části

alograf rukou psaná závěť

alochairie porucha vnímání taktilního podnětu, chybná lokalizace podráždění (například vpich do pravé ruky udává pacient do levé ruky)

alochezie nepřirozené vyprazdňování, vyprazdňování krve, hnisu, moči místo normálních fekálií

alochie nedostatečné vylučování očístek po porodu

alochorie rozšiřování rozmnožovacích částic rostlin větrem, vodou, živočichy nebo člověkem

alochromazie ❶ měnění, střídání barvy ❷ různé barvení histologického preparátu

alochton, alochthon pocházející z jiného místa (živá i neživá věc)

aloi [aloi] obsah drahého kovu v minci, ryzost mince

aloimunizace vznik protilátek po transfúzi krve vlivem jiných antigenů (transfúze krve kompatibilní v ABO a Rh systému)

alokace rozmístění, rozložení, umístění

alokineze porucha pohybového centra, nekoordinované pohyby

alokortex mozková kůra u člověka ve vývojově starší části mozku s jednodušší stavbou

alokuce veřejná slavnostní promluva, oslovení

alolalie žvatlání, porucha řeči při vadné funkci řečových center v mozku

alometrie ❶ proporční posun způsobený různým růstem jednotlivých orgánů ❷ ohodnocení změn podle jejich počtu nebo velikosti

alomorfie odlišné vlastnosti látek při různém prostorovém uspořádání a stejné chemické struktuře

alonym krycí jméno autora díla, vypůjčené od jiného autora

alonž, allonge [alonž] ❶ připojená část listiny ❷ prodloužená část listu tiskoviny ❸ mužská barokní paruka s dlouhými lokny ❹ nástavec na konci destilační aparatury usnadňující odtok destilátu ❺ část mikrofilmového pásu bez mikrozáznamu

aloparalgie přechod bolesti z jednoho párového orgánu na druhý, z jedné poloviny těla na druhou

alopatie způsob léčby pomocí léků vyvolávajících opačný účinek, než vyvolává nemoc

alopatrie výskyt dvou nebo více druhů živočichů zcela odděleně

alopecie pleš, holohlavost, vypadávání vlasů

aloplastika náhrada ztracené tkáně jiným, cizorodým materiálem (umělé hmoty) při plastické operaci

aloplazie vývojová odchylka, úchylna

alopolyploidie polyploidie při rozdílných jednoduchých sadách chromosomů

alopsychóza porucha vnímání vnějšího světa

alorytmie porucha srdečního rytmu nástupem extrasystol

alosom heterosom, pohlavní chromosom

alotopie nenormální uložení orgánů (dystopie)

alotransplantace transplantace orgánu, tkáň jedné osoby druhé osobě

alotriofagie chorobný zvyk, vášeň pojídat nevhodné, nepoživatelné věci

alotriogeuzie porucha chuti, neobvyklá chuť na nepoživatelné látky

alotriosmie heterosmie, porucha čichového vnímání

alotrium nezbednost

alotropie vlastnost některých prvků vyskytovat se ve dvou i více strukturně odlišných modifikacích

alotropismus mnohotvárnost

alozom, alosom nepárový pohlavní chromosom

alpaka 1 bílá slitina mědi, niklu a zinku, pakfong 2 jihoamerická lama

al pari shoda nominální hodnoty cenného papíru s kurzem, au pair

alpinismus, alpinismus forma vysokohorské turistiky, horolezectví

alpínka skalnička

alpinum, alpínium umělá zahradní skalka osázená nízkými vysokohorskými rostlinami

al secco [al seko] nástěnná malba vytvářená na suché omítce

alt hluboký ženský nebo chlapecký hlas

altán menší zastřešená, zčásti otevřená stavba, besídka

alterace střídání, změna, porucha, poškození

alter ego 1 druhé já, vnitřní přirozený rozpor osobnosti 2 blízká osoba, věrný, oddaný pomocník

alternace střídání, obměna, například hlásek, dvou herců v jedné roli

alternát 1 člen delegace určený k případnému střídání jiného účastníka 2 zásada ve střídání pořadí podpisů smluvních stran na mezinárodní smlouvě

alternativa možnost volby mezi dvěma i více možnostmi

alternativní jiný, zástupný, náhradní

alternátor synchronní generátor na výrobu střídavého proudu

alternující střídavý, kolísající

altis zasvěcený prostor, místo poskytující azyl

altocumulus [altokumulus] vysoká kupa, skupina bílých nebo šedých kupovitých oblaků

altostratus vysoká sloha, souvislá šedivá nebo bílá vrstva oblaků

altruistický nezištný, lidumilný

altruismus, altruismus nezištnost, nesobeckost, péče o blaho lidí, vztah, láska k lidem

aluminiový hliníkový

aluminium hliník, kov zn. Al

aluminóza zaprášení (plic) hliníkovým prachem

aluvium nejmladší oddělení čtvrtohor, období vzniku mladočtvrtohor

ních naplavenin, holocén

alveolabiální týkající se zubního lůžka a rtu

- alveolární** sklípkový, lůžkový
alveolektomie chirurgické odstranění zubního lůžka
alveolingvální týkající se zubního lůžka a jazyka
alveolitida ❶ zánět zubního lůžka ❷ zánět plicního sklípku
alveolobronchiolitida zánět bronchiolů a plicních sklípků
alveolodentální týkající se zubního lůžka a zubu
alveoloektázie rozšíření plicních sklípků
alveolabiální týkající se zubního lůžka a rtů
alveopalatální týkající se zubního lůžka a patra
alveolotomie chirurgické protěti zubního lůžka, váčku
alveolus, alveol ❶ dutinka, plicní sklípek ❷ zubní lůžko, váček malá nádobka
alweg sedlová jednokolejnicová rychlodráha pohybující se po nadzemní pevné konstrukci
alymfocytóza nepřítomnost nebo výrazné snížení počtu lymfocytů
a. m. ante meridiem
amabile líbezně, něžně
amakrinní bezvláknitý, bez výběžků
amalgám, amalgam slitina rtuti s kovem, popř. kovy
amant milenec
amara léky hořké chuti povzbuzující chuť k jídlu
amaseze neschopnost žvýkat
amastie amazie, nevyvinutí prsní žlázy
amatér ❶ neprofesionál ❷ znalec oboru nebo činnosti bez profesio-
 nální přípravy ❸ ochotník ❹ sportovec, který neprovádí sportovní činnost jako své povolání
amatérizmus, amatérismus ❶ provozování něčeho ze záliby, nikoliv z povolání, amatérství ❷ profesionální nezpůsobilost k vykonávané činnosti, neschopnost
amatérský ochotnický
amatoxin skupina jedů muchomůrky zelené (amanitin a falotoxin), které mají cytotoxický efekt
amaurotický slepý
amauróza, amaurosa nezvratná ztráta zraku, slepota
amaxofobie strach z jízdy vozem
amazonka ❶ bojovná, statečná žena ❷ mužatka
ambaláž, emballage [ambaláž] ❶ obal, balení ❷ zaobalení
ambasáda velvyslanectví
ambasador velvyslanec
ambažúra ❶ *hud.* nátisk ❷ chuť k pití, nátisk ❸ dobrá nálada
ambice ctižádost, životní plány
ambiciózní, ambiciosní ❶ toužící, snažící se vyniknout ❷ mající vysoké cile, ctižádnostivý
ambidextrie nevyvinuté nebo chybějící přednostní užívání jednoho z párových orgánů těla
ambient [embjent] převážně syntetizátorová hudba s využitím přírodních či technických zvuků, například motoru, letadla, vody
ambiguita [ambigvita] dvojsmyslnost, dvojznačnost, neurčitost
ambilaterální nalézající se na obou bocích
ambilogie dvojsmyslná řeč
ambipie dvojité vidění, diplopie

ambisexuální dvojpohlavní, náleží-
cí k oběma pohlavím

ambit otevřená sloupová klenutá
chodba na vnitřní straně budovy,
křížová chodba, ochoz

ambitus rozsah hlasu nebo hudeb-
ního nástroje, tónový rozsah melo-
die

ambivalence obojetnost, dvo-
jakost, současně se vyskytující
láska a nenávisť k téže osobě nebo
předmětu

ambivalentní ❶ rozporný, roz-
polcený, dvojaký ❷ současný
protichůdný vztah, například lásky
a nenávisť

amblyafie porušená hmatová funkce

**amblyakuze, amblyakuzie,
amblyakusie** oslabené slyšení

amblyopie tupozrakost, špatné
vidění, slabozrakost

ambo ❶ dvojnost ❷ výhra na dvě
čísla, dvojí kontra v karetní hře

amboceptor látka přítomná v séru,
ničící bakterie, stává se účinnou
spolupůsobením s dalšími faktory
(komplement, alexin)

ambona vyvýšené místo, řečnic-
ká tribuna ve starokřesťanských
chrámech

ambra výměšek vorvaně používaný
pro svou vůni k přípravě voňavek

ambrozie, ambrosie pokrm řeč-
kých bohů dávající nesmrtelnost
a věčné mládí

ambulance ❶ zdravotnické zaříze-
ní pro chodící nemocné ❷ místnost
pro vyšetřování a přijímání nemoc-
ných do nemocnice ❸ sanitka

ambulant nemocný schopný dochá-
zet na vyšetření, léčení, ošetření do
zdravotnického zařízení

ambulantní ❶ chodící, docháze-
jící, pohyblivý ❷ poskytovaný při
docházce

ambulatorní týkající se zdravotnic-
kého zařízení, ambulatoria

améba měňavka, jednobuněčný
organismus, prvok

amebicidní ničící améby

améboidní amébovitý, podobný
měňavce

amébom nádor vyvolaný amébami

amébóza onemocnění vyvolané
amébami

améburie přítomnost améb v moči

amelie vrozené úplné nevyvinutí
končetin

amelius zrůdný jedinec bez vyvinu-
tých končetin

ameloblast emailoblast, adaman-
toblast, buňka tvořící zubní sklo-
vinu, email

ameloblastický ve vztahu k ame-
loblastu

ameloblastom nádor pocházející
ze skloviny zubu nebo z epitelových
zbytků Hertwigovy pochvy

amen ❶ vpravdě, jistě ❷ zakončení
modliteb ❸ konec

amence porucha vědomí, zmate-
nost, pošetilost, nepřičetnost

amenie vynechání měsíčního krvá-
cení, amenorea

amenorea vynechání menstruace
u ženy v období plodnosti

amentní zmatený, pošetilý, bez
rozumu

**amerikanizace, amerikanisa-
ce** ❶ poameričtění ❷ přejímání
a podřizování se hl. politickému,
ekonomickému a kulturnímu vlivu
USA

- amerizie** neschopnost správně oddělovat slova při řeči nebo psaní
- ametrie** nevyvinutí dělohy
- ametropie** chybné, nedostatečné vidění, porucha lomivosti oka, kdy se rovnoběžné paprsky nespojují na sítnici, ale před ní nebo za ní
- amfetamin** benzedrin, látka ze skupiny budivých aminů s dráždivým účinkem na CNS
- amfi-, amfo-** první část složených slov mající význam dvojaký, dvostranný, zdvojený
- amfiartróza** 1 kombinované skloubení 2 kostní hlavice v kloubu je spojena vazivovým pruhem se středem kloubní jamky
- amfiaster** zdvojené hvězdicovité uspořádání chromosomů během mitotického dělení buněk
- amfibie** 1 obojživelník 2 obojživelné letadlo
- amfibolie** 1 logická chyba, která vyplývá z dvojsmyslnosti 2 nejistota, střídání
- amfibolní** kolísající, dvojznačný, střídavý
- amfidexní** na obě ruce „pravý“, zručný
- amfigonie** dvojpohlavní rozmnožování, pohlavní rozmnožování (splýváním pohlavních buněk)
- amfikaryon** jádro se dvěma jednoduchými sadami chromosomů
- amfikranie** bolest na obou stranách hlavy
- amfimixe** promíšení jaderného obsahu splynutého vajíčka a spermie po oplození
- amfimixtie** pohlavní rozmnožování, splývání dvou gamet jedinců s rozdílným pohlavím
- amfion** obojetný ion, elektroneutrální částice nesoucí kladný i záporný elektrický náboj
- amfiteátr** elipsovité nezastřešený prostor se stupňovitě se zvedajícími řadami pro diváky
- amfित्रichie** mikroorganismy mající na obou pólech po jednom bičíku
- amfodiplopie** dvojitě vidění každého z obou očí
- amfofilie** barvitelnost zásaditými i kyselými barvivy
- amfofilní** snadno se barvíci jak kyselými, tak zásaditými látkami
- amfora** antická nádoba vejčitého tvaru s dvěma svisele připojenými uchy
- amforický** dutý, dutě znějící, dutinový, například poklep nad plicní kavernou
- amforofonie** dutinový, dutě znějící hlas
- amfoterní** obojaký, chovající se podle okolnosti jako kyselina nebo zásada
- amfotonie** tonus obou vegetativních systémů, tj. sympatiku a parasympatiku
- amfotropie** různý způsob účinku léku na různé orgány
- amid** organická i anorganická sloučenina obsahující aminoskupinu -NH₂
- amidopyrin** pyramidon
- amikrobióza (střevní)** úplné vymizení střevních bakterií
- a-mimetický** vyvolávající v těle stejné jevy, které podmiňují a-receptory
- amimie** ztráta posušeků, mimických pohybů obličeje

amin sloučenina odvozená od amoniaku nahrazením vodíku jinými uhlovodíkovými radikály

aminoacidurie přítomnost aminokyselin v moči

aminokyselina karboxylová kyselina s jednou či dvěma aminoskupinami -NH₂ stavební jednotka bílkovin

aminoplast plast (termoset), jehož základní jednotkou jsou polykondenzační produkty formaldehydu s močovinou nebo jejími deriváty

amino(s)urie vylučování aminu močí

amitóza, amitosa přímé buněčné dělení charakterizované zaškrcením jádra

amixie nepohlavní množení organismů (bez oplození)

amnestický týkající se amnézie

amnestie hromadné udělení milosti, prominutí trestu

amnézie, amnesie celková nebo částečná ztráta paměti způsobená úrazem nebo nemocí

amnioblast buňka vzniklá diferenciací z buňky trofoblastu, tvořící výstelku amniového vaku

amniocentéza 1 nabití plodové blány k získání plodové vody k diagnostickým účelům 2 transabdominální punkce plodového vejce

amniogeneze vývoj vnitřní plodové blány

amniogenický týkající se vzniku plodové blány

amniom nádor vycházející z amnia

amniom vnitřní plodový obal, obal zárodku, ovčí blána

amniotida zánět vnitřní plodové blány

amniorea předčasný odtok plodové vody

amniorexe protržení vnitřní plodové blány

amnioskopie odebírání buněk s povrchu plodu za kontroly zraku s použitím zvláštního přístroje, amnioskopu

amniotický týkající se vnitřní plodové blány

amniotom nůž používaný k protěti plodové blány

amniotomie instrumentální protržení plodové blány k urychlení porodu

amok zuřivost, šílenství

amoniak čpavek, plyn NH₃, sloučenina dusíku a vodíku snadno rozpustná ve vodě

amonit druh vymřelých hlavoňů

amor symbol lásky a jeho zobrazení v podobě jinocha s lukem a šípy

amoralismus, amoralismus odmítání mravních zásad, nerespektování mravních norem, zvyklostí, mravnosti

amorální nemorální, jednající proti morálce

amoreť nahá okřídlená bytost dětského vzhledu

amorfie beztvárnost

amorfní beztvářý, bez přesného ohraničení, nejvyšší stupeň vadného vývoje

amoroso [amorózo] 1 milostně, něžně 2 krátká milostná skladba

amortizace, amortisace 1 úmor, umořování 2 prohlášení listiny

- za neplatnou ❸ postupná likvidace dluhu, úbytek hodnoty
- amoterapie** léčení písečnou a vodní lázní
- ampérmetr** přístroj na měření elektrického proudu
- ampicilin** polosyntetické antibiotikum s širokým uplatněním
- amplektace** první fáze seznamování a sbližování s objektem erotického zájmu
- amplidyn** elektrický dvojstupňový rotační zesilovač
- amplifikace** zvětšení, zesílení, rozšíření, rozmnožení
- amplion, amplión** zařízení zesilující zvuk
- amplituda** ❶ rozkmit, výchylka, odchylka ❷ maximální hodnota periodicky proměnné fyzikální veličiny ❸ rozdíl mezi minimem a maximem
- ampule** baňatá lahvička, nádoba, džbáněk, pouzdro, rozšířená část
- amputace** snesení, operační odnětí, snesení některé části organismu
- amputovaný** snesený, odňatý
- amulet** drobný předmět nošený při sobě na ochranu nebo pro štěstí, talisman
- amúzie, amuzie, amúsie** ztráta hudebních schopností, zvláštní druh sluchové agnózie
- amyelencefalie** vrozené nevyvinutí mozku a míchy
- amyelie** vrozené nevyvinutí míchy
- amygdalitida** zánět mandlí
- amygdaloidní** mandlový, mandli podobný
- amygdalolit** kaménky v mandli
- amygdalopatie** bolestivé mand-
le, nespecifikované onemocnění mandlí
- amygdalotomie** ❶ chirurgické protěť corpus amygdaloideum (okrsek šedé hmoty mozkové) ❷ protěť mandlí, chirurgický výkon na mandli
- amygdalotropse** rozdrčení kaménku v mandli
- amylacea** ❶ arenacea drobné kaménky vytvořené v mozku (acervulus cerebri) ❷ vápenné konkrémenty (v epifýze, v prostatě aj.), látky bohaté na škrob
- amyláza, amylasa** enzym vyvolávající štěpení škrobu na jednodušší cukry
- amyloid** látka podobná škrobu, chemicky mukopolysacharid, za patologických stavů infiltruje řadu orgánů
- amyloidní** škrobu podobný
- amyloidóza** amyloidová infiltrace, ukládání amyloidu ve tkáních, a to buď samostatně (primárně), nebo druhotně (sekundárně) při vleklých, hnisavých zánětech (degeneratio amyloidea)
- amylolýza** uvolnění škrobu v procesu látkové přeměny, rozklad škrobu
- amylopektin** polysacharid, složka škrobu
- amylorea** vylučování nestráveného škrobu stolicí
- amylóza, amylosa** polysacharid, složka škrobu ve vodě rozpustná
- amylurie** přítomnost škrobových látek v moči
- amyoplazie** zpravidla vrozené nevyvinutí svalstva
- amyostenie** svalová slabost

amyotaxie svalová ataxie
amyotonie ztráta svalového napětí, svalová ochablost
amyotrofický týkající se podvýživy svalů
amyotrofie svalová atrofie, amyotrofická laterální skleróza, degenerativní nervová choroba vedoucí k obrnám a progredující svalové atrofii
amyxie nedostatečné vylučování hlenu
anabaptismus, anabaptismus novokřtěnectví
anabáze, anabase 1) strastiplný návrat řeckého vojska do vlasti 2) komplikované putování, vyjednávání
anabiotický obnovující životní schopnosti, funkce
anabióza skrytá forma života při přežívání nepříznivých podmínek
anabióza 1) oživení po zřejmé smrti, resuscitace 2) skrytá forma života 3) způsob přežití za nepříznivých podmínek, kdy je látková přeměna organismu snížena na minimum
anabolikum látka podporující proteosyntézu
anabolismus, anabolismus vytváření složitějších látek v živém organismu z látek jednodušších
anacidita nedostatek kyseliny
anadenie nevyvinutí nebo vymizení žláz
anadidyms zrůdné dvojče srostlé dolní částí těla
anadipsie neuhasitelná žízeň
anaerobióza schopnost žít bez vzduchu (kyslíku)

anaerobní žijící bez přístupu vzduchu, kyslíku
anafáze třetí fáze dělení jádra buněk, při které se rozštěpené chromosomy (chromatidy) rozcházejí k pólům vřeténka
anafie nedostatečné vnímání dotykem, hmatem
anafora opakování stejných slov na počátku veršů nebo slok
anaforéza transport uvolněných substancí s negativními ionty k pozitivní elektrodě
anafrodisie, anafrodisie 1) výrazný nedostatek sexuality, pohlavního citění 2) frigidita
anafylaktický vztahující se k anafylaxi
anafylaktogen antigen vyvolávající v organismu anafylaxi
anafylaktogeneze rozvoj, vznik anafylaxe
anafylatoxin látka způsobující zvýšenou cévní propustnost uvolňováním farmakologicky aktivních mediátorů z žírných buněk, což vede k anafylaktické reakci
anafylaxe prudká reakce přecitlivělosti, která vyplývá ze senzibilizace žírných buněk vázaných v tkáních s náhlým uvolněním histaminu po setkání s antigenem
anageneze znovuvyvoření, regenerace (například tkání)
anaglyf stereoskopické zobrazení
anagram nové slovo vzniklé přeskupením písmen nebo slabik výchozího slova, přesmyčka
anagramonym pseudonym na základě anagramu vytvořený z osobního jména přesmyčkou

anacholie nedostatečná produkce žluči

anachronický zastaralý, nemoderní, nehodící se do současnosti

anachronismus, anachronismus ❶ nerespektování souvislosti v čase co odporuje dané době ❷ zařazení do jiné doby, než je správné ❸ přežitek

anakatadidymus zdvojená zrůda srostlá trupem, ale s oddělenými končetinami

anakatarze prudké, dlouhotrvající zvracení

anakolut vypouštění slabik nebo slov, vybočení z větné vazby

anakonda obrovský hroznýšovitý jihoamerický had

anakrocie abnormální tepová křivka se dvěma vrcholy (například u aortální stenózy)

anakuzie, anakusie anakuzie, ztráta sluchu

analatrézie částečné nebo úplně nevyvinutí análního, řitního otvoru

analeptický vzpružující, zvyšující činnost životně důležitých orgánů

analeptikum látka povzbuzující činnost životně důležitých orgánů, zejm. srdce a dýchání

analergický postrádající známky a projevy přecitlivělosti

analfabet ❶ negramotný člověk ❷ nevzdělanec, primitiv, zaostalec

analgetický (lék) zmírňující, utišující bolest

analgetikum ❶ látka snižující vnímání bolesti, ale neodstraňující její příčinu ❷ nepotlačuje bdělost nemocného

analgie analgezie, snížená vníma-

vost bolesti

anální řitní

analogický obdobný, podobný, pravidelný

analogie ❶ obdoba, podobnost, pravidelnost ❷ úsudek opírající se o podobnost nebo stejné vlastnosti rozdílných objektů, entit

analogon ❶ analogický jev, předmět ❷ obdoba ❸ ideální adekvátní pojem, popis, teorie

analogový spojitý, plynule proměnný, například a. signál

analsex anální sex, erotické a sexuální praktiky používající konečníku, rekta

anály ❶ letopisy ❷ nadměrně dlouhý popis, vyprávění

analytický ❶ zakládající se na analýze ❷ rozborový, rozebírající

analýza, analysa rozbor, rozklad, rozebrání, postup od abstraktního ke konkrétnímu

analýzátor, analysátor ❶ přístroj k stanovení složek, k rozložení, třídění sledované veličiny, k vyhodnocování naměřených veličin nebo závislosti ❷ orgán přijímající a zpracovávající řadu podnětů (například zrakový, sluchový analyzátor) ❸ skládá se z receptoru, dostředivých nervových drah a příslušného mozkového centra

anamnestický týkající se předchorobí

anamnéza, anamnesa ❶ rozpočet, předchorobí pacienta ❷ soubor údajů o prodělaných nemocech pacienta (a. osobní), rodičů a sourozenců (a. rodinná), o subjektivních potížích a sociálních a ekologických podmínkách nemocného

anamorfóza, anamorfosa proces přeměny, změna

anandrie ztráta mužství

anankasmus porucha v jednání, nutkavé myšlenky, nutkavé jednání neovlivnitelné vůlí, třebaže je nesmyslné

ananké přírodní nutnost, řád, nevyhnutelnost

anany jméno psané obráceně anapest, trojslabičná vzestupná metrická stopa

anaplastika plastická operace mající za cíl nahradit ztracenou nebo chybějící tkáň (orgán)

anaplazie ztráta diferenciace, osamostatnění buněk s nebezpečím růstu a rozmnožování bez ohledu na regulační mechanismy organismu

anapnoterapie oživování umělým vdechováním kyslíku (vzduchu)

anarexe chirurgické znovuzlomení špatně srostlé kosti

anarchie 1 bezvládní 2 rozpad, rozklad řádu 3 společenský chaos

anarchista stoupenec anarchizmu

anarchismus, anarchismus hnutí, ideologie prosazující volnější společenský (státní) řád, organizaci, pravidla

anartrie porucha článkování v řeči, porucha výslovnosti

anasarka generalizované hromadění tekutiny v řídkém pojivu, například v podkoží

anaspadie deformace, vyústění močové trubice na dorzální straně mužského pohlavního údu

anastigmat objektiv s odstraněnými optickými vadami

anastigmatismus opak astigma-

tismu, poruchy vidění vyvolané nesprávným zakřivením rohovky

anastomotický spojující, týkající se anastomózy

anastomóza spojka, spojení, přirozené nebo umělé chirurgické spojení dvou dutých orgánů (například cév, střev)

anastyulóza, anastylosa obnova stavební památky sestavením zachovaných částí do původní podoby

anatéma v židovství a v katolické církvi klatba, prokletí spojené s exkomunikací

anatexe natavení horniny v nitru Země a krystalizace vzniklého magmatu ve vyvřelinu

anatomický 1 týkající se anatomie 2 tvarem vyhovující stavbě lidského těla

anatomie 1 členění, rozdělování 2 nauka o normální formě a stavbě těla

anatoxin 1 toxin zbavený jedovatosti, ale uchováující si schopnost antigenní 2 užívá se k aktivní imunizaci

anaxiální bezosý

ancienita druh devizového omezení odrážející skutečnost, zda účastník obchodu byl již v minulosti činný v témž oboru

andante 1 volně, volným tempem 2 skladba nebo věta skladby v tomto tempu

andragogika vzdělávání a výchova dospělých

andro- první část složených slov mající význam muž, mužský

androblastom nádor vaječniku vycházející z gonadálního blastomu s maskulinizačním účinkem

- androfilie** pohlavní náklonnost k mužům
- androfobie** chorobný strach (žen) před muži
- androgameta** mužská pohlavní buňka, spermie
- androgen** mužský pohlavní hormon
- androgeneze** vývoj z vajíčka, které nemá vlastní jádro a obsahuje jen samčí chromosomy
- androgenní** týkající se působení androgenu
- androgenurie** přítomnost mužského pohlavního hormonu v moči
- androgyn** oboupohlavní bytost, hermafrodit
- androgynie** obojetnost v pohlavních znacích, pohlavní nevyhraněnost
- android** umělý člověk, robot jako napodobenina člověka
- androidní** podobný muži, jako muž
- androkortikoid** hormon kůry nadledvin, jehož účinek se podobá působení pohlavních hormonů u muže
- andrologie** obor medicíny zabývající se nemocemi, které jsou specifické pro mužské pohlaví (například neplodnost, sexuální poruchy)
- andrománie** chorobná pohlavní touha žen po mužích, nymfomanie
- androspermie** spermie určující samčí pohlaví (u člověka spermie s chromosomem Y)
- androsteron** mužský pohlavní hormon (testosteron)
- androtropie** choroba postihující převážně muže
- anefrie** vrozené chybění, nevyvinutí ledviny
- anekdota** 1 vtip 2 krátké vtipné vyprávění s překvapivou pointou
- anektovat** uskutečnit anexi, násilně připojit cizí státní území k jinému státu, zabírat, zabrat
- anekumena** trvale neobydlené, nevyužívané území
- anemický** chudokrevný, týkající se anémie
- anémie** chudokrevnost, stav charakterizovaný snížením množství krevního barviva, hemoglobinu v krvi
- anemizace** postupný pokles počtu červených krvinek
- anemo-** první část složených slov mající význam vítr
- anemochorie** šíření (semen, bakterií) větrem
- anemometr** přístroj k měření rychlosti, nebo rychlosti i směru větru
- anempirie** málo znalostí získaných zkušeností
- anencefalie** nevyvinutí lebečních kostí a mozku
- anencefalus** zrůda bez lebečního krytu a s úplným nevyvinutím mozku
- anencefelie** narození dítěte s nevyvinutou mozkovou částí hlavy
- anenergie** nezájem, nečinnost, neschopnost reakce
- anenzymie** nedostatek enzymu v trávicích šťávách
- aneozinofilie** ztráta, úbytek eozinofilních leukocytů v krvi
- anepie** němota
- anergie** 1 slabost 2 neschopnost rozhodovat se 3 nepřítomnost kožní reakce po nitrokožním podání antigenu

aneroid kovový, deformační tlakoměr

anerozie nedostatek pohlavního pudu

anerytropoéza malá nebo vymizelá tvorba červených krvinek

anerytropisie neschopnost vidět červenou barvu, odlišovat červenou barvu

anestetický působící, vyvolávající znečitlivění

anestetikum znečitlivující látka

anestezie, anestézie, anesiesie znečitlivění pomocí anestetik

anesteziologie, anesthesiologie vědní obor zabývající se anestezii

anetodermie atrofie kůže projevující se měchýřkovitě vyklenutými ložisky

aneuploidie 1 heteroploidie, při které došlo k chybnému rozdělení dceřiných chromosomů při mitóze v jádrech buněk 2 počet chromosomů, který není přesným násobkem jejich haploidního počtu

aneurin vitamín B₁ (starší název pro thiamin)

aneuryzma výduť, chorobné rozšíření úseku tepny oslabené chorobným procesem

aneuryzmografie chirurgické sešití vydutého vaku, a tím odstranění výdutě

anexe 1 obsazení, zabránění 2 násilné ovládnutí, připojení cizího území, anšlus

ánfas pohled na obličej zepředu, en face

angažmá 1 pracovní úvazek v uměleckém souboru 2 přijetí do takového úvazku

angažovanost 1 účastnost, zájem prosadit, motivace účasti 2 zaujetí stanoviska

angažovat najmout, zaměstnat, zainteresovat

angfom cévní nádor

angialgie cévní bolest

angiastenienie ztráta napětí cévních stěn

angiektatický týkající se rozšíření cévy

angiektázie rozšíření cévy

angiektomie chirurgické vynětí, odstranění cévy

angiektopie nenormální uložení cévy

angiitida (ange(o)itida) zánět cévy

angína, angina 1 zánět přední části hltanu, bolest v krku 2 silná svíravá bolest (obecně)

angina pectoris [angína pectoris]

1 svíravá bolest za hrudní kostí spojená s úzkostí a pocením, projev ischemické choroby srdeční 2 angína srdeční

anginoidní angíně se podobající

anginózní anginózní bolest u anginy pectoris, způsobená hypoxémií srdečního svalu

angio-, angi- první část složených slov mající význam céva, cévní systém

angioblast buňka vzniklá diferenciací mezenchymu, která se dále diferencuje v buňky endotelové

angioblastický týkající se nezralé cévní buňky

angioblastom nezralý cévní nádor

angiodysplazie vadný vývoj cév

angiodystrofie nedostatečná

- výživa cév spojená s poruchou cévní stěny
- angiofibrom** nezhoubný nádor z vaziva prostoupený cévami
- angiofrazie** trhavá, neartikulovaná řeč, koktavost
- angiogeneze** vývoj cév
- angiografie** rentgenové znázornění cév po nastříknutí kontrastní látkou
- angiogram** angiografický záznam, snímek, rentgenové znázornění cév s použitím kontrastní látky
- angiochirurgie** speciální obor chirurgie, soustředující se na výkony na cévách
- angiocholecystitida** zánět žlučníku a žlučových cest
- angiocholitida** zánět žlučových cest (cholangitida)
- angiokardiografie** rentgenové znázornění srdce a velkých cév po aplikaci kontrastní látky do krve
- angiokardiogram** angiokardiografický záznam, snímek
- angiokardiopatie** blíže nespecifikované onemocnění cév a srdce
- angiokeratom** bradavici podobný růst rohovější části pokožky s četným rozšířením konečných cév
- angiolipom** nezhoubný nádor z tukové tkáně prostoupený cévami
- angiolit** cévní kámen
- angiologie** nauka o cévách
- angiolymfom** nádor vycházející z rozšířených lymfatických cév
- angiom** nezhoubný nádor z cév
- angiomalacie** změknutí cévní stěny
- angiomatóza** dědičné onemocnění s výskytem četných cévních nádorů
- angiomatózní** týkající se nádoru z cév
- angiomegalie** zvětšení krevních a lymfatických cév
- angiomyom** nezhoubný kulovitý nádor z hladké svaloviny, hojně prostoupený cévami
- angiomyopatie** nespecifikované onemocnění hladkého svalstva cévní stěny
- angionekróza** odumírání cév
- angioneoplazma** cévní nádor
- angioneurektomie** chirurgické vynětí cévy a nervu
- angioneuropatie** angioneuróza, souborný název pro funkčně podminěné cévní onemocnění s abnormálními reakcemi v průsvitu cév ve smyslu rozšíření nebo zúžení
- angioneuróza** onemocnění způsobené poruchou vazomotorické inervace či poruchou vazomotorických center
- angioorganopatie** souborné označení pro choroby cév při organickém poškození jejich stěn
- angioparalýza** ochrnutí cév, ztráta napětí malých tepen vedoucí k poklesu krevního tlaku
- angiopatie** cévní onemocnění
- angiopatologie** nauka o chorobách cév
- angioplastika** znovuvytvoření, rekonstrukce poškozených cév
- angiopneumografie** rentgenové znázornění plicních cév s použitím kontrastní látky
- angiopoéza** tvorba cév
- angiopsatyrosa** křehkost cév, lomivost, vedoucí ke krvácení

angiorafie cévní šev, chirurgické sešití cévy

angioretikulom hemangiom s tvorbou cyst, často související s mozkovými obaly, lokalizován nejčastěji v mozečku (charakteristický nález pro Lindauovu chorobu)

angioretinopatie obecné označení pro onemocnění cév sítnice

angiorexe roztržení, natržení cévy

angiosarkom zhoubný nádor z cév

angioscintigrafie radioizotopová metoda k diagnostikování cévních trombóz

angiosialitida zánět slinných vývodů

angiosklerotický týkající se angiosklerózy

angioskleróza skleróza cév

angioskopie mikroskopické vyšetřování cév

angioskotom izolovaný výpad zorného pole - skotom - způsobený cévami v sítnici

angiospastický týkající se cévní křeče

angiospasmus cévní křeč

angiostaxe cévní krvácení

angiostenóza, angiostenosa chorobné zúžení cév

angiosteóza ukládání vápníku do stěn cév

angiostomie operační otevření cévy

angiotelektázie rozšíření konečné části cévy

angiotenzin látka způsobující vazokonstrikci, a tím i zvýšení krevního tlaku

angiotomie 1 protěti cévy 2 anatomie cévního systému

angiotonie cévní tonus, napětí
angiotropse rozdrčení, rozmačkání cévy

angióza angiopatie, blíže nespecifikovaná choroba cév

anglikanizovat, anglikanisovat poangličťovat, poangličtit

anglistika obor zabývající se anglickým jazykem, historií a kulturou

angloarab angloarabský kůň

anglofobie nepřátelský postoj, zaujatost vůči všemu anglickému

anglofonní vyjadřující se angličtinou

angora 1 angorská vlna 2 vlna z angorských králíků a koz

angulitida zánětlivé onemocnění ústních koutků

anhedonie neschopnost prožívat radost

an(h)idrotický snižující nadměrné pocení

anhidróza, anhidrosa nedostatečná tvorba potu

anhormonie závažný nedostatek, resp. chybění hormonů

anhydramnie nedostatečné množství plodové vody vedoucí k tzv. suchému porodu

anhydrémie abnormální zahuštění krve, tekutin, po velkých ztrátách vody z organismu (průjmy, zvracení, pocení)

anhydromyelié nedostatek míšního moku

anhypnóza nespavost

anchipodie zrůda s deformovanou pávní a s dolními končetinami postavenými velmi blízko sebe pro chybně vyvinutou kost křížovou a kosti pánevní

- anihilace** ❶ zničení, zničení ❷ zánik částice nebo kvazičástice, obvykle její přeměnou na jiné částice, při srážce částice s antičásticí přeměna ve dva fotony
- anilin** aminobenzen, složka kame-nouhelného dehtu, důležitá surovina k výrobě barviv a léků
- anima** duše, ve scholastice první životní princip, který oživuje tělo
- animace** ❶ oživování, oživení ❷ vyvolání iluze pohybu postupným zachycením statických obrázků jdoucích za sebou, animování
- animální** živočišný, pudový, zvířecí, smyslový
- animálnost** životnost, smyslovost, pudovost
- animal rationale** [anymal racionále] tvor rozumný, nadaný vědomím
- animato** oživeně, živě
- animírka** zaměstnankyně nočních podniků placená za bavení hostů
- animizace, animisace** oduševnění
- animismus, animismus** víra v nadpřirozené bytosti, duchy, duše, přízraky
- animo** ❶ dobrá nálada ❷ chuť na něco, zájem o něco
- animování** animace
- animovaný** ❶ živý, veselý, čilý ❷ oživený (například film)
- animozita, animosita** ❶ předrážděnost ❷ zaujatost (předpojatost, nenávisť) vůči něčemu, někomu, nepřítelství
- animózní** bouřlivý, prudký
- anion, aniont** záporný ion
- aniont** negativní iont, část molekuly nesoucí záporný náboj
- aniridie** zpravidla vrozené nevyví-
- nutí duhovky
- anischurie** neschopnost zadržovat moč, močová inkontinence
- anizeikonie** nestejný obraz na sítnici v obou očích
- anizo-, aniso-** první část složených slov mající význam nestejný, nestejnost
- anizocyt** nestejně veliká červená krvinka
- anizocytóza** rozdílnost ve velikosti buněk (například červených krvinek)
- anizodaktylie** nestejně veliké, dlouhé prsty
- anizodoncie** nestejně zuby
- anizogamie** oploďňovací proces dvou pohlavních buněk různé velikosti a druhu
- anizognatie** různě velké čelisti
- anizokaryóza** různá velikost a tvar buněčných jader
- anizokorie** nestejně veliké oční zornice
- anizomastie** nestejný vývin ženských prsů
- anizomelie** nestejně veliké končetiny
- anizometropie** nestejná lomivost očí, nestejnozrakost
- anizopie** nestejně, nerovnoměrné vidění
- anizoploidie** rozdílná ploidie, chromosomální sestava v různých somatických buňkách
- anizoreflexie** nestejná reakce organismu na podněty, nestejná výbavnost reflexů
- anizotropie, anisotropie** závislost fyzikálních vlastností látek na směru, ve kterém se měří

anizotropní ❶ v polarizovaném světle silně dvojlomný úsek myofibrily obsahující myozinová filamenta

❷ odlišně reagující na stejný podnět v různých částech organismu

anizurie nerovnoměrné vylučování moči

anketa průzkum veřejného nebo výběrového mínění, názorů na něco

ankonitida zánět lokte

ankorální kotevní, kotvicový

ankyloblefarie částečný nebo úplný srůst okraje horního a dolního víčka

ankylocie zúžení zvukovodu

ankylodaktylie zkřivení, ztuhnutí kloubů prstů

ankylofobie chorobný strach před ankylózou, před kloubní ztuhlostí

ankyloglosie omezení pohyblivosti jazyka pro zkrácení uzdičky, přirostlý jazyk

ankylocheilie částečný srůst rtů

ankylokolpos neprůchodnost pochvy

ankylopoetický vyvolávající nepohyblivost, ztuhlost

ankyloprokcie uzávěr, neprůchodnost řitě, řitního otvoru

ankylostomóza ❶ choroba rozšířená v teplých a vlhkých krajích, způsobená parazitem Ankylostoma duodenale ❷ onemocnění má místy profesionální charakter (tunelářská nemoc, cihlářská nemoc, hornická blednička)

ankylotomie chirurgické uvolnění srůstů

ankylouretrie zúžení močové trubice

ankylóza, ankylosa ztuhnutí kloubu, zánik hybnosti kloubu

anni [aný] roku

anno [anó] v roce, roku, léta Páně (anno Domini, A. D.)

anocie vrozené nevyvinutí ušních boltců

anoda kladná elektroda

anodoncie vrozené nevyvinutí zubů

anodynne bezbolestnost, ztráta vnímání bolesti

anodynum prostředek zmírňující bolest

anoestrus zástava ovariální funkce u samic savců

anofeles komár přenášející malárii

anoftalmie ❶ vrozené nevyvinutí oka ❷ operační odnětí oka

anogenitální týkající se řiti a rodidel

anoia pomatenost, pošetilost

anokokcygeální týkající se řitního otvoru a kostrče

anomálie nepravidelnost, odchylka od normy, například vývojová odchylka

anomální nepravidelný, výjimečný

anomerie druh stereoizomerie, epimerie

anomie ❶ stav rozkladu soustavy individuálních i společenských hodnot ❷ neschopnost vybavit si jména osob, názvy věcí

anonce veřejné oznámení, ohlášení nabídky, inzerát

anonychie vrozené nebo získané nevyvinutí nehtů

anonym ❶ utajený, neznámý, nepodepsaný tvůrce nebo původce

❷ anonymní výtvor ❸ nepodepsaný dopis

- anonymita** ❶ bezejmennost ❷ neuvezení, zatajení jména
- anonymní** bezejmenný, nepodepsaný, neznámý
- anoperineální** týkající se řiti a hráze
- anopie** anopsie, výpadek zorného pole, například při poruše zrakové dráhy
- anoplastika** plastika řiti
- anorak** dlouhá větrovka s kapucí
- anorektální** týkající se řiti a konečníku
- anorektum** řiť s konečníkem
- anoretikum** prostředek snižující chuť k jídlu
- anorexie** ❶ ztráta chuti k jídlu, nechutenství ❷ odmítání jídla
- anorganický** ❶ týkající se neživých látek nerostů ❷ nerostný, neústrojný
- anorgasmus** nedostavení orgasmu při souloži
- anorgazmie, anorgasmie** u ženy chybějící orgasmus, nemožnost dosáhnout orgasmu
- anorchie** anorchidie, vrozené nevyvinutí varlat
- anorchismus** vrozené chybění, nevyvinutí varlete, úplné chybění varlat
- anormalita** anormálnost, nenormálnost, úchylnost
- anortóza** neschopnost ztopoření mužského údu
- anosmie** úplná ztráta čichu
- anosteoplasie** vrozená vada růstu kostí, defektní formace kostí
- anostóza** porucha procesu kostnatění, porušený vývoj kosti
- anotace** ❶ poznámka, vysvětlivka ❷ připojování poznámek ❸ stručná charakteristika díla
- anovarie** vrozené nevyvinutí vaječnicku
- anovulace** menstruační cyklus bez dozrávání vajíčka a jeho uvolnění
- anovulační (cyklus)** bez ovulace
- anoxemický** týkající se nedostatku kyslíku v krvi
- anoxémie** nedostatek kyslíku v krvi
- anoxidóza** projevy poškození orgánu z nedostatku kyslíku
- anoxie** ❶ nedostatek kyslíku ve tkáních ❷ bezkyslíkaté prostředí
- anoxibióza** život bez kyslíku, schopnost života bez kyslíku, (například anaerobní bakterie, klostridie)
- anozognózie** neschopnost nemocného vnímat vlastní nemoc (při mozkových onemocněních)
- ansámbl, ensemble** [ansámbl] umělecký soubor
- an sich** [án zich] ❶ o sobě ❷ věc sama, jako taková
- anšlus** násilné připojení, zabránění cizího státního území, anexe
- antabus** prostředek používaný při léčbě alkoholiků
- antacidum** látka snižující kyselost žaludečních šťáv
- antae** [anté] způsob zesílení čela stěny antické architektury
- antagonický** protichůdný, protikladný
- antagonismus** protiklad, protichůdná, opačná činnost orgánů, léků
- antagonista** činitel působící opačně, protichůdně než činitel jiný

antagonistický nepřátelský, protichůdný, antagonistický, opačně působící

antagonismus, antagonismu rozpornost, protikladnost, protichůdnost

antalgický utišující, zmírňující bolesti

antapex bod na světové sféře ležící proti apexu

antarktický jihopolární, vztahující se k Antarktidě

antastmatický působící proti astmatu, záduše, proti dýchacím potížím

ante- první část složených slov mající význam umístění vpředu, předcházení v čase

ante před

antebrachiální předloketní

antecedence 1 podmínka, předpoklad, předcházející skutečnost 2 proces zařezávání řeky do zvedajícího se podloží 3 převládající vliv jednoho z předků na genotyp jedince

antecedent 1 předek, předchůdce 2 výchozí předpoklad úsudku

antedatovat opatřit dřívějším datem (záznam, spis, dopis)

antefáze předobdobí, údobí před mitotickou profází

antefixace upevnění dopředu

anteflexe ohnutí dopředu

ante Christum (natum) 1 před Kristem, před narozením Krista, před našim letopočtem 2 zkratka a. Chr. (n.)

antekurvace ohnutí, ohýbání, zkřivení

antemenstruační stav těsně před

menstruací

ante meridiem před polednem, dopoledne, zkratka a. m.

antemetický tlumící zvracení

ante mortem krátce před smrtí

anténa zařízení na vysílání a zachytávání elektromagnetických vln

antenatalita stav před narozením

antependium, antipendium ozdobný závěs na přední straně oltáře

ante portas 1 před branami 2 něco, k čemu se schyluje, co se blíží

anteopozice, antepozice 1 postavení jednoho jazykového prostředku před jiným 2 med. chirurgické uložení orgánů dopředu

anterektický mírnící dráždění

anterodorzální předozadní

anterolaterální ležící vpředu na straně

anteromediální ležící vpředu a směrem k střední čáře

anteroposteriorní předozadní, mající vztah k přední i zadní části

anteroseptální týkající se přední stěny srdeční komory a přední části srdeční přepážky

anteroventrální ležící vpředu na břišní straně

antesystola předčasný srdeční stah

antetorze stočení (kosti) dopředu

anteverze (dělohy) sklon dělohy směrem dopředu

anthelmintický hlístopudný, (prostředky) proti střevním parazitům

anthidrotický antihidrotický, zabraňující pocení, proti nadměrné činnosti potních žláz

antialergický působící proti přecitlivělosti, alergii

antiandrogen látka snižující účinek mužských pohlavních hormonů

anti-, **ant-** první část složených slov mající význam proti-, vyjadřující opak, protiklad

ant(i)artritický působící proti kloubnímu revmatismu

antiarytmický normalizující srdeční rytmus

antiastmatický léčící průduškové astma

antibakteriální ničící, potlačující bakterie

antibiogram vyšetření citlivosti mikrobu na antibiotika

antibiotikum látka produkovaná mikroorganismy, která při silném ředění zabraňuje růstu jiných mikrobu (antibiotikum bakteriostatické) nebo je přímo hubí (antibiotikum baktericidní)

antibióza, antibiosa potlačení růstu jiných organismů

antiblenoragický omezující, zamezující hnisání

antiblok systém ■ Anti-Block System - systém zabraňující zablokování otáčejících se kol při brzdění automobilu ■ zkratka ABS

anticefalalgický mírnící, tišící bolesti hlavy

anticipace předjímání, předvídaní, předzvěst

anticipovat ■ předjímat ■ předvídat něco, co ještě nebylo prokázáno, přijato

antiký vztahující se k antice

anticyklona, anticyklóna tla-

ková výše

antičástice objekt existující ke každé elementární částici mající stejnou hmotnost a opačný náboj

antidepresivní mírnící či odstraňující úzkost a sklíčenost

antidiabetický působící proti cukrovce

antidiarioický protiprůjmový, působící proti průjmu

antidiferický protizáškrtový

antidiuretický tlumící nadměrné vylučování moči

antidiuretin adiuretin (vazopresin), hormon tlumící nadměrné vylučování moči

antidotum látka neutralizující účinek jedu, protijed

antidyspeptický odstraňující poruchy trávení

antidyženterický léčící úplavici

antiemetický (léky) mírnící, odstraňující zvracení

antiemetikum látka tlumící zvracení

antifebrilní snižující horečku

antiflogistický protizánětlivý

antifobický odstraňující či mírnící strach

antifona liturgický verš zpívaný střídavě sborem a knězem nebo dvěma sbory

antifonář sborník antifon

antigalaktický snižující vylučování mléka

antigangrenózní obsahující obranné látky proti sněti

antigen látka schopná vyvolat v organismu imunitní odpověď

antigenní vyvolávající v organismu tvorbu protilátek

antigest starší hormonální antikoncepční prostředek

antigonoroický protikapavkový

antihalační odstraňující nežádoucí halaci

antihelmintický protihlístový

antihemolický (léky) proti hemolýze, proti rozpouštění červených krvinek

antihemoragický zastavující krvácení, (léky) proti krvácení

antihistaminikum lék snižující účinky, histaminu v těle, protialergický lék

antihistaminový potlačující tvorbu nebo uvolňování histaminu

antihmota hmota složená z antičástic

antihydropický potlačující vodnatelnost

antihypertenzivní snižující vysoký krevní tlak

antihypertonický snižující vysoký krevní tlak

antihypnotický zahánějící spánek

antika řecký a římský starověk, umělecké dílo tohoto období

antikineze bránění nežádoucím, nechtěným pohybům

antiklinála 1 ohyb horninových vrstev nebo souboru hornin do oblouku nahoru 2 sedlo

antikoagulace snížení srážlivosti krve

antikoagulační zabraňující srážení krve

antikoncepce ochrana proti početí pomocí mechanických, chemických nebo hormonálních přípravků a antikoncepčních metod

antikoncepční zabraňující početí,

oplození

antikoncepiens prostředek zabraňující početí

antikonvulzivní působící proti křečím, zabraňující křečím

antikorozi, antikorosní 1 vzdorující korozi 2 ochraňující před korozi

Antikrist, antikrist odpůrce Krista, neznaboh

antikva latinské písmo klasického tvaru

antikvariát obchod se starožitnostmi, obvykle s knihami

antikvita starožitnost

antiluetický léčící příjici

antimetabolit substance narušující látkovou přeměnu

antimetropie stav charakterizovaný protichůdnou vadou lomivosti paprsků v očích

antimezometriální (nidace) proti úponu širokého děložního vazu nebo proti děložnímu rohu

antimikrobiální působící proti mikrobům

antimonopolní protimonopolní

antimutagen látka snižující účinek mutagenů

antimykotický působící proti plísním

antineuralgický působící proti neuralgické bolesti

antinomie paradox, aporie, protiklad, logicky neřešitelný rozpor

ant(i)odontalgický tišící, mírnící bolesti zubů

antioxidace opatření, kterými se zpomalují, popř. zastavují oxidační procesy při výrobě nebo skladování látek

- antiparazitický** působící proti parazitům, cizopasníkům
- antiparazitikum, antiparasitikum** lék proti cizopasníkům
- antipatie** odpor, nechuť, nelibost, nenávisť
- antiperistaltický** snižující střevní peristaltiku
- antiperistaltika** peristaltické pohyby střeva vedoucí opačným směrem
- antiperniciózní** protizhoubný (antiperniciózní faktor - vitamín B¹²)
- antiperspirantní** zabraňující pocení
- antiproteáza** látka blokující účinek proteáz, například přirozené inhibitory krevní koagulace, které blokují koagulační faktory s proteázovým účinkem
- antipruriginózní** snižující svědění
- antipyogenní** bránící tvoření hnisu
- antipyretický** snižující horečku
- antipyretikum** látka snižující horečku
- antipyrin** látka s analgeticko-antipyretickým účinkem, patří do pyrazolonové skupiny
- antirachitický** protikřivičný
- antireflexní** protidrazový
- antirevmatický** protirevmatický
- antirevmatikum** látka užívaná při léčbě revmatizmu, působí i protizánětlivě
- antisemita** stoupenec antisemitizmu
- antisemitizmus, antisemitismus** postoje a projevy rasové, národnostní a náboženské nesnášenlivosti, nepřátelství a nenávisli vůči Židům
- antisepe** ničení choroboplodných zárodků chemickými prostředky
- antiseptický** zastavující nebo omezující růst choroboplodných zárodků
- antiseptikum** přípravek zabraňující sepsi
- antisérum** sérum obsahující protilátky proti škodlivině
- antiskabiózní** protisvrabový
- antiskorbutický** protikurdějový
- antisociální** protispolečenský
- antispastický** protikřečový, uvolňující křeč hladkého svalstva
- antistatický** odstraňující nežádoucí elektrostatický náboj
- antisyfilitický** protipříjicový
- antitermický** potlačující horečku
- antitetanický** protitetanový
- antiteze, antithese** protiklad, výrok popírající jiný výrok
- antitoxický** obsahující protilátky proti bakteriálním jedům (toxinům)
- antitoxin** **1** látka vytvořená v jiném organismu a neutralizující účinek toxinu **2** používá se jako pasivní imunizace
- antitragus** hrbolek nad lalůčkem ušního boltce na dolní části anthelexu
- antitraumatický** protiúrazový
- antitrombotický** zabraňující trombóze
- antitrypsin** protilátka proti trypsinu
- antitusický** tlumící, potlačující kašel
- antivirový** **1** protivirový **2** odstraňující počítačové viry
- antologie** výbor z literárních děl více autorů

anton uzavřený policejní vůz pro převoz zadržených osob

antonymie jev, kdy slova mají opačný, protikladný význam

antonymum slovo opačného významu, opozitum

antoušek pohodný, ras

antracit nejstarší kamenné uhlí

antrakémie povšechná infekce s přítomností *Bacillus anthracis* v krvi

antrakofibróza zjizvení tkáně s příměsí (uhelného) prachu

antrakofibrózní vazivově zjizvený s příměsí (uhelného) prachu

antrakosilikóza zaprášení (plic) uhelným prachem a oxidem křemičitým

antrakóza, anthracosa nemoc vznikající zaprášením plic uhelným prachem

antrax uhlák, sněť slezinná, modrá neštovice, infekční onemocnění způsobené mikroem *Bacillus anthracis*

antrektomie chirurgické vynětí (stěny) dutiny, například antrum mastoideum

antritida zánět sliznice uvnitř antra

antroduodenektomie chirurgické vynětí pylorického antra a části dvanáctníku

antrokéla nahromadění tekutiny v dutině

antronazální týkající se čelistní dutiny a nosu

antropo-, anthropo- první část složených slov mající význam člověk, lidský

antropocentrismus, antropocentrismus názor, podle něž je

člověk středem i konečným cílem světa i vesmíru

antropofág lidožrout, kanibal

antropofagie kanibalismus, lidojedství

antropofilní 1 mající dobrý vztah, poměr k lidem 2 provázející člověka, vyskytující se u lidských sídlišť a komunikací (o některých druhích rostlin a živočichů), hemerofilní

antropofobie chorobný strach z lidí

antropofyt synantropní druh rostlin vyskytující se v blízkosti lidských sídel, šířený lidmi, antropofilní rostlina

antropogeneze, antropogenese proces vzniku a vývoje člověka

antropogenní vznikající činností člověka

antropoid lidoop

antropoidní podobný člověku

antropokinetika věda o motorice člověka, aktologie, antropomotika

antropologie nauka o vzniku a vývoji člověka a jeho tělesných vlastnostech

antropomaxlologie lékařský obor studující rozvoj rezervních pohybových možností člověka ve sportu

antropometrický měrný bod odpovídající protuberantia occipitalis externa (výstupek na kosti týlní uprostřed šupiny)

antropometrie měření různých rozměrů lidského těla

antropomorfismus, antropomorfismus přenášení lidských vlastností na jiné objekty, přírodu (personifikace)

- antropomorfní** napodobující schematicky tvary lidské postavy
- antropomotorika** věda o motorice člověka, antropokinetika, aktologie
- antroposociologie** sociologická disciplína odvozuující sociální postavení jedince od jeho anatomických znaků
- antropozofie, antroposofie** učení o moudrosti člověka, schopného spojení s vyššími světy
- antropozoonóza, antropozoonose** infekční onemocnění přenosné ze zvířat na člověka
- antropylorický** týkající se pylorického antra
- antrostomie** chirurgické otevření, vyústění dutiny navenek
- antrotomie** chirurgické otevření dutiny
- antuka** drt' z mletých pálených cihel užívaná jako povrchová vrstva venkovních sportovních hřišť
- anuela** jednoletá rostlina, letnička
- anuita** pravidelná roční splátka při dlouhodobém dluhu
- anukleární** bezjaderný
- anulace** 1 zrušení, prohlášení za neplatné, anulování 2 zničení
- anulární** prstencový, kruhový
- anuloid** plocha vytvořená rotací kružnice kolem přímky ležící v rovině této kružnice a neprocházející jejím středem, torus
- anulorafie** chirurgické sešití okrajů kýlního vaku
- anulospirální** spirálovitě obtočený (konec axonu)
- anulování** anulace
- anulovat** zrušit, prohlásit za neplatné
- anuré**
- anuréza** anurie, zástava tvorby a vylučování moči
- anurie** zástava tvorby a vylučování moči, anuréza
- anus** 1 kruh 2 řiť
- anxiolýza** odstranění nervového napětí
- anxiozita, anxiosita** chorobný stav úzkosti
- aorist** slovesný čas vyjadřující minulý děj
- aorta** srdečnice
- aortalgie** bolest srdečnicového původu
- aortální** srdečnicový, ve vztahu k srdečnici
- aortarkcie** zúžení srdečnice
- aortektázie** chorobné rozšíření srdečnice
- aortektomie** chirurgické vynětí části srdečnice
- aortikoezofageální** týkající se srdečnice a jícnu
- aortikopulmonální** týkající se srdečnice a plic
- aortitida** zánět srdečnice
- aortografie** rentgenologická metoda k zobrazení aorty a větví aorty s použitím kontrastní látky
- aortogram** aortografický záznam, snímek srdečnice
- aortoklazie** aortoklaze, trhlina, protržení srdečnice
- aortolit** kaménky uložené ve stěně aorty
- aortomalacie** chorobné změknutí stěny srdečnice
- aortopatie** onemocnění srdečnice blíže nespecifikované
- aortoptóza** pokles srdečnice

aortografie chirurgické sešití srdečnice

aortorenální týkající se srdečnice a ledviny

aortoskleróza chorobné ztvrdnutí, skleróza srdečnice

aortostenóza zúžení srdečnice

aortotomie chirurgické protěti srdečnice

apage, Satanas 1 odstup, satane, pokušitel 2 nepokoušej

apagoga závěr učiněný z jednoho jistého a jednoho nejistého předpokladu

apagogický důkaz důkaz sporem

apalický rozpojený, přerušovaný (apalický syndrom)

apanáž peněžitá podpora, kapesné

aparát 1 přístroj 2 ústrojí, soustava orgánů se zvláštní funkcí 3 orgány veřejné správy

aparatura 1 soustava přístrojů, nástrojů 2 soustava orgánů se zvláštní funkcí

aparatyreóza nevyvinutí příštítné žlázy

aparentní jevící se, ukazující se

apareunie neschopnost soulože

apartheid 1 oddělování 2 politika rasové segregace

aparthotel hotelový dům, penzion

apartmá, apartman, apartment, appartement [apartmá] zařízení hotelová bytová jednotka s příslušenstvím

apartní vkusný, vybraně elegantní

apastron bod na dráze jedné složky dvojhvězdy, v němž jsou, u obě hvězdy od sebe nejmíce vzdáleny

apatičnost apatie

apatie netečnost, nevnímavost,

lhostejnost k vnějším podnětům, apatičnost

apatogenní nevyvolávající chorobu

apatrida bezdomovec, osoba bez státní příslušnosti, apolita

apatridita bezdomovství

apatyka apotéka, lékárna

apeiron nekonečno, neomezeno, neohraničeno

apel 1 výzva, odvolání se 2 poslušnost cvičeného psa 3 sraz, nástup vězňů

apelace 1 odvolání 2 právo, soustava opravného řízení

apelativum obecné jméno

apelovat 1 podávat odvolání 2 dovolávat se něčeho

apendalgie bolestivost v krajině červovitého výběžku

apendektomie chirurgické vynětí červovitého výběžku

apendicitida apotyflitida, zánět červovitého výběžku slepého střeva

apendikolýza uvolnění červovitého výběžku od srůstů

apendikopatie nepřesně definované onemocnění červovitého výběžku

apendikostomie vyústění červovitého výběžku navenek

apendikotomie řez stěny červovitého výběžku

apendikulární výběžkovitý, přívěskovitý

apendix 1 dodatek, výběžek, přívěsek 2 slepý červovitý přívěsek tlustého střeva, tzv. slepé střevo

apepsie 1 těžká porucha trávení 2 porucha trávicí funkce žaludku

apercepce 1 osvojování představ 2 vnímání závislé na předcházející zkušenosti

- apercipovat** osvojovat si představy, vnímat vnější i vnitřní podněty
- aperistaltický** rušící střevní peristaltiku
- aperitiv** alkoholický nápoj podávaný před jídlem ke zlepšení chuti
- apersonifikace** odosobnění, ztráta osobnosti
- apertace** tepelná sterilace, konzervace potravin
- apertura** ❶ otvor, otevření ❷ velikost otvoru optické soustavy ❸ otevřené místo v těle, vchod, východ
- apetence** chuť, žádostivost, touha, zejména erotická, sexuální
- apetice** dychtění, bažení, žádostivost, pud
- apetyt, apetit** chuť, zejména k jídlu
- apex** ❶ koneček, vrchol některých orgánů ❷ bod na obloze, ke kterému směřuje v daném okamžiku kosmické těleso
- apikální** hrotový, hrbolkový
- apikolýza** chirurgické uvolnění hrotu plic z vazivových srůstů
- apikotomie** apekektomie, vynětí, odstranění hrotu zubního kořene
- apinealismus** projevy vzniklé po vynětí šišinky mozkové
- apituitarismus** chybění, nevyvinutí podvěšku mozkového, úplná hypofyzární nedostatečnost, chybění hormonů podvěšku mozkového
- aplanace** zploštění, srovnání, urovňování
- aplanát** objektiv s odstraněnými optickými vadami
- aplastický** nevytvořený, nevyvinutý
- aplaudovat** tleskat, oceňovat potleskem
- aplaus** potlesk
- aplazie, aplasie** vrozené chybění nebo nevyvinutí orgánu nebo jeho části, ageneze
- aplazmocytóza** nedostatečný vývoj zárodečných center z lymfatické tkáně s chyběním plazmatických buněk
- aplégr, oplégr** ❶ odnož, řízek, odkopek rostliny ❷ nezdárný potomek
- aplika** aplikace
- aplikace** ❶ použití, uplatnění, přiložení, přenesení ❷ dekorativní prvek různým způsobem upevňovaný na základní materiál ❸ poč. počítačový program
- aplikovat** použít
- aplomb** jistota, sebejistota
- apneumatóza** nevzdušnost (plic), vrozená atelektáza
- apneumie** vrozené nevyvinutí plic
- apneuze** porucha dýchání, zástava dýchání v maximálním nádechu
- apnoe** zástava dechu
- apocentrum** bod na dráze kosmického tělesa obíhajícího kolem jiného kosmického tělesa, v němž jsou obě tělesa nejvíce vzdálena
- apodie** vrozené nevyvinutí nohou
- apodiktický** naprosto určitý, nezvratný, vždy platný, bez výjimky
- apoferitin** bílkovina vázající feritin
- apoferment** bílkovinná složka enzymu
- apofýza** ❶ osifikační jádra kosti, hrbolek kosti ❷ odnož podzemního horninového tělesa, odžilek
- apofyzeální** výrůstkový
- apofyzeolýza** uvolnění, odstranění výrůstku

apofyzeopatie porucha osifikace apofýzy

apofyzitida zánět apofýzy

apogalaktikum bod na dráze hvězdy obíhající kolem středu galaxie, v němž je hvězda od středu galaxie nejvíce vzdálena

apogamie vývoj vaječné buňky bez oplození samčí pohlavní buňkou, nepohlavní rozmnožování, partenogeneze

apogem odzemí, bod na dráze tělesa obíhajícího kolem Země, v němž je těleso od Země nejvíce vzdáleno

apochromát optická soustava s korigovanou otvorovou a barevnou vadou

apokalypsa 1 biblické zjevení svatého Jana 2 hrůzné události konce světa, Boží soud, katastrofa

apokalyptický hrůzný, děsný, hrůzně velkolepý, grandiózní

apokamnáža rychlá únava, vyčerpání určité skupiny svalů

apokarpium souplodí složené ze samostatných plodů

apokatastáza, apokatastasa obnova, návrat bývalého ideálního, dokonalého stavu světa

apokopa odsouvání hlásky

apokrinní vyměšovací, vylučující (v sekretu jsou obsaženy struktury žlázových buněk)

apokryf 1 nepůvodní, podvržený spis 2 literární útvar používající známý motiv k alegorickému anebo parodickému srovnání s výkladem autora

apolární bez pólu

apolita bezdomovec, osoba bez

státní příslušnosti, apatrida

apolitický lhostejný k politice, s nezájmem o politiku

apollinský světlý, rozumový, intelektuální, mravně čistý

apologeta obhájce, apologetik

apologetik apologeta

apologetika obhajoba, ospravedlnění

apologie obrana, obhajoba

apomorfin derivát morfinu, látka používaná k vyvolání zvracení (emetikum)

aponeurorafie chirurgické sešití, přišítky šlachy

aponeurotomie incize, operační naříznutí, protětky šlachy

aponeuróza šlacha do plochy, rozestřená vazivová blána, plochá šlacha

aponoiia porucha vědomí vyznačující se neschopností orientace (amence)

apoplektický mrtvicový, týkající se mrtvice

apoplektiformní podobný mrtvici

apoplexie mrtvice, náhlé selhání funkce některého životně důležitého orgánu

apoptóza zánik buněk fragmentací na jednotlivé částice, které jsou fagocitovány

aporéma sporná logická otázka, obtížně řešitelný myšlenkový problém

aporie paradox, antinomie, logicky neřešitelný protiklad

aport povel psovi, aby něco přinesl

aposkepnismus zranění lebky s odštěpením části kosti

apostata odpadlík

apostaze, apostasie odpadlictví od víry

apostema hlíza, výměšek, absces

apostematózní tvořící hlízy, hlíz-natý, hnisavý

a posteriori pozdější, později, ze zkušenosti

aposteriorní založený na smyslové zkušenosti

apostrof odsuvník

apostrofa oslovení nepřítomné osoby ideje nebo věci

apoštol 1 jeden z dvanácti učed-níků Ježíše Nazaretského 2 šířitel křesťanství 3 hlasatel nějakých idejí

apotéka lékárna, apatyka

apoteóza, apotheosa 1 přijetí mezi bohy 2 oslava hrdiny 3 nadšená oslava

apotyflitida zánět červovitého výběžku

apozice, aposice 1 přidávání, příkládání, nakupení, vrstvení, vzájemné spojení, dotýkání, posta-vení blízko něčeho, přirůstání na povrchu, zvětšování objemu 2 jaz. přístavek

apozie ztráta pocitu žízně

apassionato [apasionáto] 1 váš-nivě, náruživě, prudce 2 skladba nebo část skladby tohoto rázu

appearance [epírens] vnější vzhled, výraz, image

appeasement [epízment] usmiřo-vací politika ústupků protivníkovi

appoint [epoint] dílčí nebo částečná směnka vydaná zpravidla na zao-krouhlenou částku

apraxie 1 porucha CNS 2 nemoc-ný nedokáže provádět účelné, dří-

ve obvyklé úkony, přičemž nemá pohybové omezení 3 chorobná neschopnost účelných pohybů, porucha hybnosti

aprehenze, aprehense 1 oka-mžik postřehnutí, začátek smys-lového vjemu 2 pochopení 3 podrážděnost, namyšlenost, urážli-vost 4 uchopení se držby věci

apreherulvní, aprehenzív-ní, aprehensivní nedůtklivý, podrážděný, útočný

apretura konečná úprava tkanin, papíru, kůže

a priori předem, před, pouze z rozumu

apriorní 1 předem 2 předem daný, nezávislý na zkušenosti

aprobace 1 schválení, souhlas k výkonu funkce, kvalifikace 2 způsobilost vyučovat určitý předmět na určitém druhu školy získaná ukončením předepsaného studia

aprobační schvalovací

aprokcie kongenitální nevyvinutí řítního otvoru

á propos [á propó i apropó] mimo-chodem, abych nezapomněl

apropriace přivlastnění

aproxie snížená, popřípadě nedo-statečná pozornost vnímání

aproximace 1 přiblížení, přib-ližnost 2 přibližná hodnota 3 nahrazení čísla vhodným blízkým číslem

aproximativní přibližný

aprozopie zrůda bez obličeje

apselafézie apselafeze, ztráta hma-tu, schopnosti vnímat hmatem

apsida 1 dvojice bodů na dráze kosmického tělesa obíhajícího kolem jiného, v nichž je vzdálenost

- obou těles největší a nejmenší **2**
půlkruhovitý nebo polygonální
prostor přičleněný k hlavnímu pro-
storu budovy
- apsityrie** neschopnost šeptat
- apterie** bezkřídlost hmyzu
- aptituda** schopnost dosáhnout jis-
tého výkonu
- aptyalismus** nedostatečné vylu-
čování slin
- apus** zrůda bez nohou
- apyretický** bezhorečný, bez horečky
- apyrexie** období bez horečky, bez-
horečnatý stav
- ar** jednotka plošné míry rovná 100 m²
- arabeska** **1** druh ornamentu **2**
druh povídky
- arabinóza** cukr (pentóza) připrave-
ný z arabské gummy
- arabistika** obor zabývající se jazy-
kem, historií a kulturou arabských
národů
- aragonit** nerost vznikající v dutinách
výlevných hornin nebo usazováním
z roztoků, uhličitán vápenatý
- arachné** způsob výroby netka-
né proplétané textilie z různých
materiálů
- arachneiformní** podobný pavuč-
nici
- arachnitida** arachnoiditida,
zánět mozkové pleny, pavučnice
(arachnoidea)
- arachnodaktylie** dlouhé a tenké
prsty (podobné pavoučím nohám)
- arachnoentomologie** nau-
ka o hmyzu a pavoukocích ze
zdravotnického a veterinárního
hlediska
- arachnoidea** pavučnice
- arachnoideální** pavučnicový
- arachnoiditida** zánět pavučnice
- arachnologie** vědní obor zabývající
se studiem pavoukoců
- arak** pálenka, kořalka
- aranžér** kdo provádí ozdobu
a výzdobu
- aranžmá** **1** uspořádání, upravení **2**
úmyslná, záměrná upravenost
- arašíd** burský oříšek, pražený plod
podzemnice olejné, burák
- arat** mongolský pastevec
- araukárie** druh jehličnaté rostli-
ny, blahočet, ozdobný pokojový
stromek
- arbitr** **1** rozhodčí sporu vybraný
stranami **2** znalec
- arbitráž** **1** rozhodnutí, rozhodování
sporů arbitry **2** instituce rozhod-
ující spory **3** spekulace vycházející
z různých cen téhož zboží na růz-
ných místech
- arboreál** oblast výskytu přírodních
lesních porostů
- arboretum** parková sbírka živých
dřevin
- arborizace** rozvětvení, rozrůstání,
označení pro stromovitou konfi-
guraci zaslého hlenu v děložním
krčku
- arbovirus** virus přenášený hmyzem,
vyvolávající klíšťovou encefali-
tidu
- arci-** první část složených slov vyja-
dřující zesílení nebo stupňování
významu druhé části slova
- arcibiskup** římskokatolický met-
ropolita nebo biskup některých
významných diecézí
- arcidiecéze, arcidiecése** význač-
ná diecéze, v jejímž čele stojí arci-
biskup

arciformní obloukovitý

ardente ohnivě

ardioplastika plastická operace v oblasti žaludeční kardie

ardito směle

areál 1) vymezená část území, oblast, okolí, prostor 2) oblast rozšíření určitého taxonu

a-receptor receptor sympatického nervového systému zprostředkující vazokonstrikci a vzestup krevního tlaku

areflexie nedostatek, ztráta, vymizení reflexů

aregenerativní neobnovitelný, neschopný obnovy

arektor vzpřimovač (sval)

arela výrazně ohraničená část areálu určitého biologického druhu

aréna 1) místo pro konání her a zápasů v antickém Římě 2) nekryté divadlo 3) zápasišť

areografie nauka o povrchu Marsu

areola 1) pigmentovaný dvorec kolem prsní bradavky 2) dvůr, kruh kolem Měsíce

areolární dvorečkovitý

areolitida zánět prsního dvorce

areopag 1) starořecká rada starších, archontů 2) soud

arest vězení

aretae mechanické zařízení chránící choulostivý měřicí nebo jiný systém

areté zdatnost, dokonalost, statečnost, ctnost

argentafinní znázornitelný solemi stříbra, stříbřitelný

argentum stříbro

arginin bazická aminokyselina, prekursor oxidu dusnatého

argonaut 1) mytologický plavec za zlatým rounem, mořeplavec 2) osmiramenný hlavonožec

argot 1) nespisovná mluva některých skupin záměrně jiným nesrozumitelná 2) hantýrka

argument 1) důkaz, důvod 2) úhel, který svírá v Gaussově komplexní rovině průvodič bodu s kladným směrem osy x 3) nezávisle proměnná veličina určité funkce

argumentace dokládání, dokazování, zdůvodňování

argyrie argyróza, ukládání redukovaného stříbra v tkáních

argyriismus vleké otravy stříbrem a jeho sloučeninami

argyrofilie znázornitelnost stříbrem, sloučeninami stříbra

argyrofilní znázornitelný stříbrem (například tkáňové struktury)

arch 1) list papíru různé velikosti 2) otisk tiskové formy poštovních cenin

archa koráb

archaický starobylý, zastaralý

archaikum 1) prahory, nejstarší geologická éra 2) co je zastaralé, přežitě

archaismus, archaismus zastaralý jev, prvek, výraz

archanděl anděl vyššího řádu

arché 1) počátek, princip, původ 2) pralátka

archo-, archo- první část složených slov mající význam starý, starobylý, dávný, původní

archegeneze spontánní, samovolné pložení

archencefalon vývojový základ přední části mozku

archenteron prvostřevo

archeologie věda zkoumající a rekonstruuující nejstarší dějiny lidstva

archeomagnetismus, archeomagnetismus jev umožňující určování magnetického pole Země v geologické minulosti

archeopteryx, archaeopteryx vymřelý prapták ze svrchní jury

archetyp ❶ pravzor, původní typ ❷ výchovou i kulturou předávaný a přejímaný vzor

archetypální původní, společný symbolický vzor, abstrakce typu

archeus životní síla

archi-, arch- ❶ první část složených slov mající význam vedoucí, první, vyšší ❷ starý, starobylý, dávný, původní, pra-

archieptelium hřbetní struna, hlavní opora těla strunatců

archikortex vývojově stará část mozkové kůry

archinefron prvoledvina

archineuron centrální motorický neuron v oblasti motorického centra mozkové kůry

archipel souostroví

architektonika ❶ umělecké znázornění konstrukce stavby ❷ umělecká skladba díla ❸ věda o stavebním umění ❹ strukturní stavba, prostorové členění systému některého orgánu

architektura ❶ stavební umění ❷ stavitelská díla, budovy, objekty ap.

architráv spodní část kladí v antické architektuře přenášející zatížení na hlavice sloupů

archiválie archivní materiál

archiv, archív ❶ soubor písemností a dalších záznamů dokumentárního typu ❷ instituce takové soubory shromažďující ❸ budova nebo místnost, kde je takový soubor uložen

archivistika obor zabývající se diplomatickými materiály, které pozbyly aktuálnosti

archivní ❶ vztahující se k archivu ❷ starý, cenný

archivnictví, archívnictví ❶ obor zabývající se prací v archivech ❷ soustava archivů jako součást veřejné správy

archivolta plasticky zdůrazněné čelo architektonického oblouku

archokéla rektální kýla

archont starořecký doživotní člen rady starších (areopagu)

archoplazma buněčná plazma v okolí centrálních tělísek

archoragie krvácení z konečníku

archostenóza zúžení průchodu konečníku

arianismus, arianismus starokřesťanská sekta popírající Kristovo božství

ariary měnová jednotka Madagaskaru

ariboflavinóza projevy nedostatku riboflavinu v organismu

aridita ❶ převaha výparu nad srážkami ❷ suchost, vyprahlost

aridizace, aridisace procesy vysoušení v aridních oblastech

aridní suchý, vyprahlý, pouštní

árie skladba pro sólový hlas s instrumentálním doprovodem, obvykle v opeře

- árijský** ❶ indoevropský ❷ z vyšší rasy, nešemitský
- arinencefalie** nevyvinutí koncového mozku se současným chyběním čichových drah
- arinie** vrozené nevyvinutí nosu
- aristie** mimořádný hrdinský čin a jeho literární oslava
- aristokracie** ❶ vláda nejlepších ❷ šlechta, vládnoucí třída ❸ privilegovaná vrstva nebo třída společnosti
- aristokrat** ❶ příslušník aristokracie ❷ člověk vznešeného chování
- aritmetika** nauka o číslech
- aritmogrif** hádanka, v níž se nahrazují číslice písmeny, číselka
- aritmologie** mystická číselná nauka, technika, symbolika
- aritmománie** chorobné nutkání k počítání
- arivismus, arivismus** povýšenečtví, přehnaná touha a snaha vyniknout
- arizace, arisace** nucený převod židovského majetku, odstraňování Židů
- arkáda** oblouk mezi sloupy nebo pilíři
- arkánium** tajemství
- arktický** vztahující se k Arktidě, severopolární
- arkus** oblouk
- arkýř** uzavřená část obytného domu vyčnívající z průčelí a spočívající na podpěrách
- armatura** ❶ přídavná zařízení ke strojům, přístrojům, technickému zařízení ❷ pomocné a ovládací zařízení potrubních rozvodů tekutin ❸ ocelová výztuž stavebních nosných prvků
- armenistika** obor zabývající se jazykem, historií a kulturou arménského národa armovaci, výztužný
- arnika** léčivá rostlina
- ARO** anesteziologicko-resuscitační oddělení
- arogance** drzost, domýšlivost, zpupnost
- arogantní** zpupný, domýšlivý, drzý
- aroma** aróma, vůně
- aromaterapie** léčba vůněmi
- aromatický** ❶ vonný, silně vonící ❷ obsahující aromatické látky
- aromatikum** vonná látka, voňavá esence
- arondace** zaokrouhlování, scelování
- aroze** poškození, nahlodání, například aroze plicní cévy při plicní tuberkulóze, vedoucí k chrlení krve
- ars antiqua** [ars antykva] slohové období evropské hudby ve 12. a 13. století
- ars nova** slohové období evropské hudby ve 14. století
- artdesign** [artdyzajn] umělecký design
- artefakt** ❶ umělý výtvar, lidský výrobek ❷ uměle vyvolaný jev, stav ❸ uměle vzniklá nebo pozměněná struktura
- arteficiální** umělý, uměle připravený, vyvolaný
- arterializace** ❶ zásobení krve kyslíkem, přímé proudění krve z artérií do vén prostřednictvím arteriovenózních spojů ❷ krev není ohuzena o kyslík průchodem v kapilárách

arteriální tepenný

arterianastézie znečitlivění, ztráta citlivosti po vpravení znečitlivující látky do artérie

arteriarkcie zúžení tepen

arterie, artérie tepna

arteriektázie rozšíření tepny

arteriektomie chirurgické vynětí (části) tepny

arteriitida zánět tepny

arterioflebotomie chirurgické protěti tepny a žíly

arteriografie rentgenové vyšetření tepen s užitím kontrastní látky a rychlé snímkovací techniky (několik snímků za sekundu)

arteriogram rentgenový snímek při arteriografii

arteriokapilaritida současný zánět tepen a vlásečnic

arteriolární tepénkový, týkající se tepénky

arteriolit kamének ve stěně tepny

arteriolitida zánět tepének

arteriolonekróza těžké degenerativní onemocnění tepének doprovázené nekrotickými změnami

arterioloskleróza kornatění tepének, onemocnění tepének provázené změnami v jejich stěně

arteriovenulární týkající se tepénky a žíly, mající něco společného s arterioulou a venulou (například arteriolo-venulární spojka)

arteriopatie (plic) onemocnění tepen (v plicním oběhu) vedoucí k plicní hypertenzi

arteriorafie operační sešití tepny

arteriorexe roztržení tepny, vznik trhliny ve stěně tepny

arteriosklerotický vztahující se ke

kornatění tepen

arterioskleróza, arteriosklerosa ateromatóza, ateroskleróza, kornatění tepen, ztvrdnutí tepenné stěny se zúžením průsvitu

arteriospasmus křeč, stažení hladké svaloviny ve stěně tepen vedoucí k zúžení průsvitu tepen

arteriostenóza abnormální zúžení průsvitu tepny

arteriotomie chirurgické otevření, protěti tepny

arteriotonie napětí stěny tepny

arteriovenózní vztahující se k tepně a žíle

arteriální 1 tepenný 2 bohatý na tepny

arteritida, arteritis zánět tepny

artéský a. pramen podzemní voda s napjatou hladinou, při navrtání vystupující pod tlakem k povrchu

artificialismus, artificialismus malířský styl 20. a 30. let 20. století založený na volných asociacích

artificiální umělý

artikl zboží, předmět obchodování

artikul článek, odstavec

artikulace tvoření hlásek mluvidly

artikulovat 1 vyslovovat hlásky 2 vyjadřovat se

artilerie, artilerie dělostřelectvo

artista cirkusový nebo varietní umělec

artistický 1 vztahující se k aristice, artistovi 2 umělecký

artistika cirkusové a varietní umění

artistní zaměřený především na uměleckou formu

artizace, artisece zumělečt'ování, například pohybu

- artotéka** půjčovna originálů grafik a reprodukcí
- art protis** vlněná netkaná textilie užívaná jako tapiserie
- artralgie** bolest kloubu
- artrektomie** úplné nebo částečné snesení kloubu
- artrempyéza** hnis v kloubu, hnisavý zánět kloubu
- artritický** trpící zánětem kloubu
- artritida** zánět kloubů obvykle bakteriálního původu
- artrismus** sklon určitých jedinců k revmatismu
- artrocentéza** nabodnutí kloubu k diagnostickým účelům
- artrodéza** umělé znehybnění porušeného kloubu
- artrodie** kloub, u něhož jsou protilehlé kloubní plochy oploštělé a klouzájí po sobě
- artrodynie** bolest kloubu, bolestivý kloub
- artrodysplazie** nenormální vývoj kloubů, zpravidla dědičný
- artrofym** zduření kloubu
- artrogenní** kloubního původu
- artrografie** rentgenové znázornění kloubu s použitím kontrastní látky
- artrogram** rentgenový snímek kloubu
- artrogrypóza** zadržení kloubu v ohnutí (například následkem svalového stahu)
- artrochondritida** zánět kloubní chrupavky
- artrokatadyze** pronikání hlavice kosti stehenní do otvoru pánevního
- artrokéla** výhřez synoviální membrány kloubním pouzdrem
- artroklazie** operační odstranění ztuhlosti kloubu
- artrokleize** znehybnění kloubu
- artrolit** volné tělísko v dutině kloubu, „kloubní myška“
- artrolues** kloubní forma syfilidy
- artrolýza** chirurgické uvolnění, mobilizace kloubu
- artroonychodysplazie** vadný vývoj kloubů a jejich částí spojený s poruchami růstu nehtů
- artroosteitida** zánět kostních částí kloubu
- artropatie** blíže nespecifikované degenerativní onemocnění kloubů
- artroplastika** operační výkon vedoucí k vytvoření umělého kloubu
- artropyóza** tvoření hnisu v kloubu
- artroriza** operace k omezení hybnosti v kloubu v případech nežádoucího rozsahu pohybů v tomto kloubu
- artroskopie** vyšetření vnitřních struktur kloubu artroskopem
- artrosynovitida** zánět synoviální kloubní blány vylučující maz
- artrotomie** chirurgický řez, otevření kloubní dutiny
- artróza** nezánettlivé onemocnění kloubů
- artyčok** 1 vytrvalá bylina, jejíž vybělené části se užívají jako zelenina 2 užívaná též v lékařství při zánětech žlučníku
- aryepiglotický** týkající se chrupavky hlasivkové a příklopy hrtanové
- arytenoidní** výlevkovitý, výlevce podobný
- arytenoidopexe** chirurgické upevnění chrupavky hlasivkové

arytmický nepravidelný, porušený rytmus

arytmie porucha rytmu, nerytmičnost

arze, arse lehká, nepřízvučná slabika veršové stopy

arzenál, arsenál 1 skladiště, zásobárna, obvykle zbraní 2 zásoba prostředků

arzen, arzén, arsen křehký stříbrošedý kov, jehož sloučeniny jsou prudce jedovaté

arzenhyperkeratóza zrohovatění pokožky, zvláště na dlaních a chodidlech po dlouhém užívání arzenu

arzenmelanóza šedohnědé zbarvení kůže při chronické otravě arzenem

asambláž výtvarné dílo vytvořené spojením různých předmětů a materiálů, trojrozměrná obdoba koláže

ásana 1 jógová poloha 2 dokonale propracovaná pozice, tělesný cvik

asanace 1 ozdravení, zlepšování prostředí 2 dekontaminace

ascendent 1 příbuzný ve vzestupném pokolení 2 začátek prvního domu, klíčové místo horoskopu

ascendentní stoupající, vzestupný

ascites nahromadění tekutiny v břišní dutině, vodnatelnost

asekurace pojištění, zabezpečení, záruka

asemie neschopnost dorozumět se s jinými osobami

asepse soubor opatření bránící vniknutí infekce do rány

aseptický sterilní, bez choroboplodných zárodků

aserce 1 tvrzení, prosazování 2 uznání pravdivosti výroku

asertivita sebeprosazování, nenásilně projevené sebevědomí, troufalost

asertivní sebeprosazující, sebevědomý

asertorický tvrdící, prosazující, uplatňující

aservát úředně uchovaná věc, prostředek jako důkaz při pozdějším soudním řízení (například při podezření na otravu)

asesor 1 daňový odhadce 2 přísedící u soudu nebo úřadu

asexualita 1 fyziologicky ztráta pohlavního pudu 2 morfologicky ztráta pohlavních žláz

asexuální nepohlavní

asfalt druh přírodní nebo syntetické živice hnědočerné až černé barvy

asfyktický dusící se, blízký udušení, nedýchající při nedostatku kyslíku a hromadění oxidu uhličitého v organismu

asfyxie dušení z nedostatku vzduchu s následným poklesem kyslíku a vzestupem oxidu uhličitého v krvi

aschistodaktylie vrozeně srostlé prsty (syndaktylie)

asialie chybějící vylučování nebo nedostatečné vylučování slin

asiderie kritický nedostatek železa až nepřítomnost železa v organismu

asideróza nedostatečné ukládání železa ve tkáních

asiento smlouva, kterou španělská koruna postupovala určitému subjektu obchodní práva

asigmatismus neschopnost správně vyslovit hlásku s

- asignace** ❶ převod, postoupení ❷ písemný příkaz k zaplacení pohledávky jiné osobě
- asimilace** ❶ přizpůsobení se ❷ látková přeměna, přijímání látek organismy z vnějšího prostředí a jejich využití k životním procesům (například fotosyntéza u rostlin)
- asimulace** napodobení, předstírání, přetvářování
- asistence** účast, pomoc, podpora, příspěví
- asistent** ❶ pomocník, odborný pracovník ❷ učitelská, vědecká síla na vysokých školách ❸ lékař pomáhající operatérovi při operacích
- askarióza** onemocnění vyvolané škrkavkou dětskou
- asketa** kdo vede asketický způsob života
- asketický** odříkavý, zdrženlivý, na sebe přísný
- asketik** zastánce, stoupenec asketizmu
- asketizmus, asketismus** odříkání, zdrženlivost, askeze
- askeze, askese** ❶ cvičení ❷ nábožensky nebo filozoficky motivované odmítání některých požitků ❸ zdrženlivý způsob života, asketizmus
- Asklépiadés** řecký lékař v Římě v 1. stol. př. n. l.
- askripce** dosažení vyššího společenského postavení na základě příslušnosti k privilegovaným vrstvám, díky rodovému původu
- asociace** seskupování, volné spojení, sdružování představ, shlukování (molekul)
- asociační** ❶ sdružující, přičleňující ❷ sdružovací, spojovací
- asociál** ❶ jedinec, jehož chování se vymyká společenským zásadám ❷ bez sociálního citění, bezohledný
- asociálnost** snížené společenské citění jedince
- asociativní** přidružovací, slučovací
- asociativnost** ❶ schopnost nebo možnost seskupování ❷ jedna z vlastností algebraických operací
- asomatický** nehmotný, netělesný
- asomnie** nespavost, nedostatečný spánek
- asonance** ❶ souznění ❷ zvuková shoda v koncových slabikách veršů
- asortiment** zboží vytříděné podle určitého kritéria
- aspartam** umělé sladidlo
- aspekce** ❶ aspekt, nazírání, zkoumání, vyšetřování zrakem ❷ inspekce
- aspekt** ❶ stanovisko, pohled, hledisko, zřetel, vzhled ❷ význačná poloha kosmického objektu vzhledem ke Slunci
- Aspergillus** druh houby řádu Aspergillaceae
- aspergilom** dutina vyplněná trsy plísně *Aspergillus fumigatus* (například lokalizace v plicní bronchiektázii)
- aspergilóza** aspergilomykóza, onemocnění vyvolané plísněmi druhu *Aspergillus*
- aspermatizmus, aspermatismus** ❶ aspermia, neschopnost vytvářet nebo vylučovat pohlavní mužské buňky ❷ chybění spermií v ejakulátu
- aspermie** aspermatizmus
- aspik** rosol

aspirace ❶ snaha, usilování, touha ❷ vdechnutí tekutých nebo pevných látek do průdušnice nebo do plic (například při předčasných porodech nebo při bezvědomí) ❸ nasátí, odsátí ❹ vyslovení s přídechem

aspirační ve vztahu ke vdechnutí

aspirant uchazeč

aspirátor přístroj na odsávání

aspirin ❶ lék známý v ČR pod názvem acylpyrin ❷ analgetikum, antipyretikum

aspirovaný vdechnutý

aspirovat dělat si nárok, ucházet se o něco

asplenie nevyvinutí sleziny

assuta zobrazení Panny Marie

astáze zvětšení citlivostí přístroje bez zvětšení jeho rozměrů

astazie neschopnost, nemožnost stát, neschopnost udržet se ve vzpřímeném postoji

astazie chorobná neschopnost stání i chůze

asteatóza zástava vylučování mazu z mazových žláz

astenický slabý, neduživý, celkově tělesně málo zdatný

astenie celková slabost, ztráta sil

astenik štíhlý typ člověka

astenopie chabozrakost, slabozrakost, nezřetelné vidění

astenosféra zemská vrstva se sníženou viskozitou ležící pod litosférou

astenospermie snížená pohyblivost či vitalita spermií

astenoxie nedostatečný přívod kyslíku

astereognózie neschopnost roz-

poznat předmět jen hmatem (při zavřených očích)

asterixe třes končetin (flapping tremor) jako projev jaterní encefalopatie

asteroid planetka, planetoid

astigmatický týkající se astigmatismu

astigmatismus, astigmatismus ❶ porucha vidění vyvolaná nesprávným zakřivením rohovky ❷ paprsky se nespojují v jednom bodě na sítnici ❸ chyba optické zobrazovací soustavy ❹ zobrazení bodů ve formě úseček

astma záducha

astmatický dušný

astmatoidní podobný astmatické dušnosti

astmolytický mírnící, odstraňující astmatický záchvat

astomie zrůda bez úst

astragal stavební vodorovný dekorativní článek

astrachán jemná kožešina z novorozeného jehněte kyrgyzské ovce

astrální ❶ hvězdný, hvězdovitý ❷ nadpozemský, nehmotný

astrionika obor zabývající se přístrojovým a elektronickým vybavením umělých kosmických těles

astro- první část složených slov mající význam hvězda, hvězdný

astroarcheologie obor zkoumající archeologickými metodami astronomická zařízení vybudovaná starými kulturami

astrobiologie obor studující možnosti života ve vesmíru, exobiologie

astroblastom druh nezralého nádoru

- z podpůrné nervové tkáně, tvořící plynulý přechod s astrocytmem
- astrocyt** hvězdicovitá gliová buňka, vytvářející svými výběžky rozsáhlé plochy v centrálním nervovém systému
- astrocytoblast** předpokládaný vývojový mezistupeň mezi spongioblasty a astrocyty během histogeneze centrální nervové soustavy
- astrocytom** nádor z astrocytů, druh mozkového nádoru
- astrofie** kompozice básně bez členění do strof
- astrofobie** chorobný strach z bouřky a jiných přírodních úkazů
- astrofyzika** obor astronomie zabývající se stavbou, fyzikálními vlastnostmi a chemickým složením kosmických těles
- astrograf** fotografický dalekohled s objektivem
- astrokartografie** deskriptivní metoda moderní astrologie
- astroláb** středověký jednoduchý astrometrický přístroj
- astrolatrie** uctívání hvězd, předpovídání budoucnosti z postavení hvězd
- astrologie** nevědecké zkoumání zabývající se hledáním vztahů a souvislostí mezi postavením kosmických těles a právě probíhajícími i budoucími ději na určitém místě Země, hvězdopravectví
- astromantie, astromancie** věštění z hvězd, ale ne na základě horoskopu
- astromedicína** zvláštní obor lékařství, věnující se vyšetření a kontrole letců před letem a po letu
- astrometeorologie** disciplína užitá astrologie pokoušející se o dlouhodobé meteorologické předpovědi na astrologickém základě
- astrometrie** obor astronomie zabývající se určováním poloh kosmických objektů na světové sféře, poziční astronomie
- astronaut** kosmonaut
- astronautika** kosmonautika
- astronavigace** letecká navigace podle kosmických těles
- astronomie** přírodní věda zabývající se studiem kosmických těles, jejich pohybů, vývoje, studiem jejich soustav i vesmíru jako celku, hvězdářství
- astropsychologie** disciplína užitá astrologie, která využívá z horoskopů získané poznatky v psychologii a psychoanalýze
- asumpce** přibrání, osvojení, předpokládání
- asymbolie** ztráta schopnosti rozeznávat znaky, dorozumívat se běžnými znameními
- asymetrický** nesymetrický, nesouměrný
- asymetrie** nesouměrnost podle jedné nebo dvou hlavních os
- asymptomatický** bezpříznakový, bez projevů, utajeně probíhající
- asymptota** mezní poloha tečny kuželosečky, přímka, která se ke kuželosečce neomezeně blíží, ale nemá s ní žádný společný bod
- asymptotický** chovající se jako asymptota
- asynapse** 1 nespojení homologních chromosomů při meiotickém dělení 2 vyloučení kontaktního spojení (například nervových buněk)

asyndeton spojení větných členů nebo vět bez spojovacího výrazu

asynergie porucha souhry svalů podílejících se na pohybu

asynchronismus časová nestejnost, různost, nesouměrnost

asynchronní nesoudobý, nesoučasný, nesynchronizovaný, časově nesladěný

asyriologie obor zabývající se jazykem, historií a kulturou obyvatel starověké Asýrie

asystolie zástava srdeční činnosti

aszu [asu] druh kvalitního výběrového vína

ašant černoch

ašram náboženský útulek volně sdružující hinduisty věnující se převážně rozjímavému životu, jogíny

atak , **ataka** 1 útok 2 nápor, prudký záchvat choroby

atakovat útočit, dorážet

ataktický neuspořádaný, nesouladný (v působení pohybového svalstva)

ataktilie vrozené chybění, nevyvinutí hmatových tělísek

ataman náčelník kozáků

ataraktický uklidňující, tlumící centrální nervový systém, navozující klidný, vyrovnaný stav mysli

ataraktikum 1 druh utišujících léků 2 uvolňuje chorobné napětí, úzkost

ataraxie stav duševního klidu, rozumové ovládnutí vášní či apatie, hluboká a stálá vyrovnanost

ataše nejnižší diplomatická hodnost

atavismus, atavismus objevení se vlastností a dědičných znaků organismu typických pro předchá-

zející generaci, přenášení vlastností dřívější generace na potomky

atxie porucha koordinace pohybů, nesouladné působení pohybového svalstva

ateista, atheista 1 stoupenec ateizmu 2 bezvěrec

ateizmus, ateismus, atheismus popírání existence nebo možnosti poznat boha

atelektatický nevzdušný, mající nedostatek vzduchu

atelektáza (plic) 1 ztráta vzdušnosti částí plic vedoucí ke kolapsu alveolů 2 nerozvinutí částí plic (u novorozence při porodu)

atelie nevyvinutí prsních bradavek

ateliér 1 pracovní umělce, umělecká dílna 2 krytý prostor k natáčení filmů

ateliotický týkající se ateliózy

atelióza neschopnost vytvořit tkáňovou organizaci

atelomyelie částečné nevyvinutí míchy

atelopodie neúplné vyvinutí dolních končetin

ateloprozopie částečné (vrozené) nevyvinutí obličeje

atematický, athematický bez kmenové přípony

atemporální bez časové dimenze, gnómický

atemporálnost opomíjení, nepřítomnost časové dimenze

atentát útok na život významné osoby, obvykle z politických příčin

atenuace zmenšení, zeslabení, oslabení

atermický izolující proti ztrátám tepla

- aterom** kulovitý, nádorovitý útvar s kašovitým obsahem, uložený v kůži nebo v podkoží
- ateromatóza** porucha látkové přeměny v tepenných stěnách s ukládáním neutrálních tukových látek do cévní stěny
- ateroskleróza, atherosklerosa** kornatění tepen, hromadění lipidů a rozvoj kolagenní tkáně v cévní stěně s následným zúžením průsvitu artérie
- atest** ❶ ověřená listina ❷ písemné osvědčení určitých vlastností výrobku, atestace
- atestace** ❶ hodnocení, ověření, atest, dosvědčení, osvědčení ❷ hodnocení způsobilosti kvalifikovaných osob, například lékařů
- ateteze, atethese** prohlášení části textu nebo celého díla za nepravé
- atetóza** pomalé bezděčné krouživé pohyby prstů a svalů v obličeji a v jiných svalových oblastech
- atický** uhlazený, vytrřibený
- atika** zdobená nízka zeď nad hlavní římsou budovy
- atituda** ❶ postoj, názor, vztah ❷ baletní postoj na jedné noze se zanožením druhé nohy ohnuté v kolenně
- atlant** podpěra balkonu nebo arkýře, atlas
- atlantodontální** týkající se nosiče a zubu čepovce
- atlantookcipitální** týkající se prvního krčního obrátle a kosti týlní
- atlas** ❶ soubor map, zpravidla v knižní formě ❷ hedvábná jednobarevná tkanina s vysokým leskem a hladkým povrchem ❸ atlant ❹ nosič, první krční obrátel nesoucí lebku
- atlet** ❶ sportovec ❷ sportovec pěstující atletiku ❸ silák
- atletický** silný, mužný, silné konstituce
- atletika** sportovní odvětví zahrnující běhy, chůzi, vrhy, skoky, hody a jejich kombinace
- átman** staroindické pojetí duše tíhnoucí ke spojení s brahmou
- atmidiatrie** léčení plynovými lázněmi, parami
- atmosféra** ovzduší, plynný obal kolem Země i jiných kosmických těles
- atmosferilie** atmosférické impulzy, elektromagnetické vlny nárazově postupující před bouřemi nebo výraznými povětrnostními frontami
- atol** korálový ostrov s vnitřní lagunou
- atom** nejmenší elektroneutrální část chemického prvku schopná vstoupit do chemické reakce
- atomizace, atomisace** ❶ rozklad na atomy ❷ drobení, rozdrobení, tříštění
- atomizmus, atomismus** ❶ názor o existenci nedělitelných částic hmoty ❷ roztržštěnost
- atonalita** způsob skladebné práce rušící základní zákonitosti harmonie
- atonální** řídicí se pravidly atonality
- atonický** ochablý, bez napětí
- atonie** ztráta napětí svalů, svalová ochablost
- atonita** neschopnost pohybu při zachovaném vědomí

atopický (ekzém) ❶ vznikající na alergickém podkladě, často s vrozenou dispozicí ❷ postihuje většinou děti a mladistvé

atopie druh alergické reakce, často dědičné, se zvýšením protilátek IgE (zahrnuje astma, atopický ekzém, sennou rýmu)

atrakce přitahování, poutavost, přitažlivost, zajímavé představení, poutavá zábava

atraktant látka podmiňující pohyb živočichů ke zdroji něčeho, obvykle potravy

atraktivita přitažlivost, lákavost, poutavost, zajímavost

atraktivní přitažlivý, lákavý, zajímavý

atrapa ❶ napodobenina, prázdný obal ❷ něco bezobsažného

atraumatický nezpůsobující poranění (například chirurgická jehla s předem vsazeným vláknem)

atrepsie sešlost, marasmus

atretický uzavřený (ve vztahu k přirozeným otvorům)

atretometrie slepení děložní dutiny

atrézie, atresie zpravidla vrozené nevyvinutí přirozených tělních otvorů, nebo uzavření vývodu dutých orgánů

atriální předsiňový, siňový

atribuce ❶ připisování významu objektu nebo situaci ❷ určení autorství anonymního díla ❸ ověření pravosti, autentičnosti textu

atribut ❶ neodlučitelná vlastnost, podstatný znak ❷ přívlastek

atrice oslabení, opotřebování, obrušování

atrichie atrichiáza, vrozené nebo

nemocí vzniklé úplné chybění vlasů

atrichóza plešatost, vrozená nebo získaná ztráta vlasů na hlavě

atrioseptektomie chirurgické snesení (před)siňové přepážky srdce

atrioseptopexe chirurgický výkon na srdci k odstranění defektu na (před)siňové přepážce

atriotomie operační výkon na srdeční (před)síni

atrioventrikulární vztahující se k srdeční (před)síni a komoře

atrium vnitřní dvůr budovy se zelení, fontánou, plastikou

atrofický ztenčený, zmenšený

atrofie úbytek, zmenšení normálně vyvinutého orgánu, tkáně, popřípadě buňky

atrofodermie atrofie kůže, atrofické změny na kůži ve stáří a při kožních onemocněních

atrofovat smršťovat, ubývat, zmenšovat, ztenčovat

atropin alkaloid obsažený hlavně v ruřlíku zlomocném, užívaný jako lék v očním lékařství a v chirurgii

atto- předpona ve významu násobku 10⁻¹⁸

atymie těžkomyslnost, trudnomyslnost

atypický zvláštní, ne zcela běžný, mimořádný, neobvyklý

atypie zvláštnost, projevy vymykající se normě

atyreotický bez štítné žlázy

atyreóza chybění hormonů štítné žlázy při jejím nevyvinutí nebo odstranění

atyroidismus stav po odstranění štítné žlázy s následným nedo-

- statkem tyroideálních hormonů v organismu
- audice** vnitřní slyšení, poselství vyšší moci
- audience** slyšení, oficiální přijetí u vysoce postavené osobnosti
- audimutita** hluchoněmost
- audio-** první část složených slov mající význam sluch, sluchový, zvuk, zvukový, týkající se slyšitelnosti
- audiofonický** sluchový a hlasový
- audiogram** grafické znázornění hodnot získaných při elektroakustickém vyšetřování, křivka ostrosti sluchu
- audiologie** nauka o sluchu a jeho poruchách
- audiometr** elektroakustický přístroj k měření ostrosti sluchu
- audiometrie** měření citlivosti sluchu pomocí zvláštního přístroje, audiometru
- audiovizuální, audiovisuální** 1 sluchový a zrakový 2 související se záznamem, uchováním a reprodukcí zvuku a obrazu
- audit** revize účtů, účetnictví, auditing
- auditivní** sluchový
- auditognóza** rozlišování zvuku (například při poslechu a poklepu)
- auditor** 1 ověřovatel, revizor účtů 2 soudní úředník 3 posluchač
- auditorium** posluchárna, posluchačstvo
- augmentace** zvětšování, zveličování, přirůstání, zmnožení
- augmentární** zveličující, zvětšující
- augmentativum** zveličené podstatné nebo přídavné jméno
- augur** starořímský kněz a věštec
- august** druh klauna
- augustus** vznešený titul římského císaře
- aukce** dražba
- aukuba** odolný, trvalý keř s obvykle bíle skvrnitými listy, pěstovaný jako pokojová květina
- aula** síň, sál, slavnostní síň
- au pair** [o pér] pomocnice v domácnosti za byt a stravu
- au pair** [o pér] 1 shoda nominální hodnoty cenného papíru s kurzem 2 al pari
- aura** 1 *med.* stav před epileptickým záchvatem (zrakové, čichové, sluchové halucinace, záškuby svalstva) 2 bioenergie vyzařovaná kolem těla 3 svatozář, aureola
- aurantiáza** žlutavé zbarvení kůže při ukládání karotenu
- aureola** 1 svatozář, zlatozář, gloriola, aura 2 *met.* barevný nebo bílý prsteneček na obloze kolem kosmického tělesa
- aurikula** vnější ucho, boltec
- aurikulární** ušní, boltcový
- aurikulocervikální** týkající se ucha a šíje
- aurikulotemporální** týkající se ucha a kosti spánkové
- aurinazální** týkající se ucha a nosu
- auripunktura** nabodnutí membrány bubínku
- auristily** ušní kapky
- aurit** slitina kovu se zlatem
- auropalpebrální** týkající se ucha a víčka (například na zvukový podnět se reflexně sevrou oční víčka)
- aurora** 1 polární záře 2 jitřenka

auroterapie léčba sloučeninami zlata

aurotioterapie léčba sloučeninami zlata a síry (u progresivní polyartritidy)

aurum zlato

auskultace poslech, vyšetřovací metoda poslechem

auslendr cizinec, který přijel za prací

auspicie věštění z letu ptáků

austenit pevný roztok uhlíku v železe, strukturální složka oceli

austenitizace, austenitisace ohřev oceli nad kritické teploty s výdrží, aby ocel nabyla stabilního stavu

Australopiték, Australopithek rod vyhynulých primátů

austro- 1) první část složených slov mající význam jih, jižní 2) Austrálie, australský 3) Rakousko, rakouský

austrofil stoupenec Rakousko-Uherska

austroslavismus, austroslavismus politická koncepce zviditelnění, existence a zabezpečení slovanských národů v habsburské monarchii

aušus zmetek, vadný výrobek, nehodnotná věc, bezcennost

autarkie 1) soběstačnost, obvykle hospodářská 2) vyrovnanost, duševní klid

autemeze funkční zvracení, jež si nemocný sám vyvolal, nebo zvracení z nejasné příčiny bez zjistitelné orgánové poruchy nebo zevního činitele

autenticita pravost, původnost, hodnověrnost, autentičnost

autentický původní, spolehlivý, hodnověrný, pravý

autentičnost pravost, původnost, hodnověrnost, autenticita

autentika církevní listina ověřující, prokazující pravost svatých ostatků

autizmus, autismus chorobné obrácení k vlastní osobě, zamlklost, uzavřenost

auto- 1) první část složených slov mající význam sám, vlastní, původní 2) automobil 3) automatický

autoaglutinace samovolné shlukování krvinek

autoagrese jednání poškozující samotného jedince

autoakuzace, autoakusace sebeobviňování

autoalarm automatické poplašné zařízení

autoamputace spontánní oddělení části některého orgánu, přívěsku, výrůstku

autoanamnéza anamnéza samotného pacienta

autoantigen antigeny tvořené v samotném organismu, podmiňující tvorbu protilátek v těle

autobiografie vlastní životopis

autoblok automatický blok, železniční zabezpečovací zařízení

autocytolýza samovolný rozklad buněk

autodafé 1) okázalá poprava kacířů, nejčastěji upálením 2) okázalé spálení čehokoli jako akt víry

autodestrukce samovolné zničení (například tkáň slinivky břišní vlastními enzymy)

autodidakt samouk

autodigesce samonatrávení jako posmrtný proces nebo i zaživa (například při akutní nekrotizující pankreatitidě, kdy proteolytické hormony pankreatu ničí orgán, v kterém vznikly, tedy pankreas)

autodrom 1 zkušební a závodní dráha pro motorová vozidla, tvořící uzavřený okruh 2 zábavní atrakce, dvousedadlová autíčka uváděná do pohybu elektricky

autoerotika sebeukájení, onanie, ipsace, masturbace

autoerotizmus, autoerotismus
1 chorobná láska k vlastní osobě
2 pohlavní vzrušení při pozorování vlastního těla

autofagický odbourávající sám sebe, své vlastní tkáně

autofagie pohlcování sebe sama

autofagosom autolyzosom, označení pro trávicí vakuoly buněk, ve kterých jsou odbourávány například mitochondrie a jiné opotřebované části vlastních buněk

autofekundace samooplodnění

autofilie upřílišněná, chorobná láska k sobě samému, narcismus

autofokus, autofocus chorobný strach před samotou nebo ze sebe sama

autofonie zvýšené slyšení vlastního hlasu, ozvěna vlastního hlasu

autofonománie chorobná touha po sebezničení, sebevražda

autogamie 1 druh neúplného splynutí (konjugace), kdy se jádro buňky rozdělí, aniž by se rozdělila buňka, a později opět splyne 2 incest, pohlavní styk mezi blízkými příbuznými

autogen zařízení pro svařování

a řezání plamenem

autogeneze, autogenese samoplození, samovznikání

autogenní 1 původní, bezprostřední, od stejného individua pocházející 2 autogenní trénink Schultzův, postup, kdy si jedinec sám na sobě navozuje stav podobný hypnóze 3 související s autogenem

autogonie teorie o vzniku života chemickou evolucí, evoluční abiogeneze, neobiogeneze

autograf 1 původní rukopis 2 dílo psané vlastní rukou 3 autogram

autografismus dermatografismus, „písmo na kůži“

autogram vlastnoruční podpis

autogramiáda veřejné udílení autogramů

autogrya 1 rotorové letadlo s motorem a vrtulí 2 vírník

autohemoterapie léčení vpravením vlastní krve do svalové tkáně

autohypnóza 1 schopnost si kdykoliv vyvolat spánek 2 navození hypnózy na vlastní osobě

autochrom barevná litografická reprodukce

autochton, autochthon objekt pocházející z místa svého výskytu, nálezu, existence

autochtonní vzniklý sám od sebe, bez vnějších vlivů

autoimunita vznik imunitní reakce k složkám vlastního organismu

autoimunizace rozvoj imunitní reakce proti antigenům vlastního organismu

autoinfekce rozšíření infekce mikroorganismy nacházejícími se ve vlastním organismu

autoinokulace rozšíření infekce nacházející se v organismu na jiné místo

autointoxikace otrava organismu vyvolaná hromaděním odpadových látek vznikajících při látkové přeměně a zadržovaných v těle (například při selhání činnosti ledvin)

autokar, autocar turistický autobus

autokempink, autocamping [autokempink] tábor, rekreační zařízení pro autoturistiku, autokemp

autokineze pohyb vznikající z vnitřního podnětu, vůlí ovlivněný pohyb

autokláv, autoklav parní sterilizátor

autokolimace zpětný chod světelného paprsku optickou soustavou po původní dráze při kolmém dopadu na odražející plochu

autokorelace korelace mezi členy téže řady pozorování

autokracie samovláda, absolutizmus

autokrat 1 samovládce, absolutní vládce, diktátor 2 člověk s poručnickými sklony

autokrinní (látka) ovlivňující nebo řídicí buňky, ze kterých sama vznikla

autokros, autocross [autokros] terénní závod automobilů

autologický vypovídající pravdivě o sobě samém

autologní 1 přirozeně přítomný v určité tkáni nebo orgánu v těle 2 autologní kostní dřev, kostní dřev získaná během remise onemocnění, použitá u téhož nemocného ke transplantaci

autolýza, autolysa posmrtné natrávení, samovolňování, rozklad tkání vlastním buněčným fermentem

autolyzát produkt vzniklý ze samonatravení

autolyzin látka rozkládající vlastní tělesné buňky

automasáž masáž, kterou si dělá každý sám, bez pomoci maséra

automat 1 pracovní nebo výrobní stroj pracující po zapnutí samočinně bez lidské obsluhy 2 samočinný vypínač, jistič 3 jídelna se samoobsluhou 4 automatická zbraň

automatický samočinný, mechanický

automatika souhrn strojů, přístrojů, zařízení pracující za určitých podmínek bez nutnosti lidského zásahu, automatické zařízení, automatický systém

automatismus 1 plynulá samovolná činnost orgánů 2 bezděčné provádění a opakování určitého jednání

automeze 1 zvracení, jež si pacient vyvolává sám 2 zvracení z nejasné příčiny

automutilace záměrné nebo účelové sebepoškozování

autonefrektomie samovolná nefunkčnost ledviny (při uzavěru močovodu)

autonomie 1 funkční samostatnost, samospráva 2 svébytnost, nezávislost

autonomní 1 související s autonomií 2 samosprávný, nezávislý 3 samovolný, lokálně omezený, samosprávný, neovladatelný vůlí (nervstvo)

autonym pravé jméno osoby užívá-

- jící pseudonym
- autooxidace** samookysličení, samovolné oxykličování sloučeniny
- autopepsie** samonatravení (například natravení pankreatu vlastními hormony při akutní nekrotizující pankreatitidě)
- autopilot** zařízení řídící letadlo automaticky podle zadaných pokynů
- autoplastika** přenášení tkáně z vlastního těla na jiné poškozené místo (kůže, šlachy, cévy apod.)
- autoportrét** vlastní podobizna
- autoprodukce** tvorba léčebné látky v organismu postiženém nemocí, umožňující překonání nemoci
- autopsie** 1 poznávání chorobných změn vlastním okem 2 ohledání mrtvol s cílem upřesnit stanovenou diagnózu nemoci
- autor** původce, tvůrce
- autoradiografie** detekce radioaktivních komponent v cytologických preparátech a v makromolekulách expozicí na fotografický film
- autoregenerace** samovolná regenerace, obnovení
- autoregulace** sebeovládání, samoregulace, schopnost udržet stálost všech funkcí a přizpůsobit je samočinně změnám prostředí
- autoremedura** způsob vyřízení opravného prostředku, při kterém správní orgán sám změní své původní rozhodnutí
- autoreprodukce** samovolné nahrazení odňaté části těla
- autoreverz, autorevers** zařízení samočinně využívající obě strany kazety
- autorita** uznávaná vážnost, úcta, rozhodující vliv, moc
- autoritářství** přílišné uplatňování, zdůrazňování formální autority
- autoritativní** 1 založený na autoritě, vlivný, rozhodující 2 vyžadující slepou poslušnost
- autorizace, autorisace** 1 zplnomocnění, oprávnění 2 autorské svolení, schválení
- autorizovaný, autorisovaný** povolený, schválený, oprávněný
- autorizovat, autorisovat** udělit oprávnění, zplnomocnit, dát souhlas s uveřejněním
- autorotace** samovolná rotace
- autorský** vztahující se k autorovi, příslušející autorovi
- autosalon, autosalón** 1 mezinárodní výstava automobilů 2 výstavni síň automobilů
- autosanace** samovolné léčení, hojení, ozdravení
- autosémantický** nesoucí nějaký vlastní význam
- autoséroterapie** léčba sérem získaným z vlastní krve
- autoservis** opravná automobilů
- autosexualismus** zamilování do sebe samého, nadměrná touha po sebeuspokojování, sexuální úchyllost (narcismus)
- autosit** plně vyvinuté individuum u podvojných nesouměrných zrůd (fetus in fetu)
- autoskopie** přímé vyšetření (například hltnu pouhým okem bez pomoci příslušných aparátů)
- autosmie** vlastní tělesný pach
- autosom** nepohlavní chromosom, morfologicky homologní člen páru chromosomů

autosomální ve vztahu k autosomálnímu chromosomu

autostabilizace, autostabilisace samočinná stabilizace

autostabilní samo regulující rovnováhu, rovnovážnost procesu

autosterilizace zničení choroboplodných zárodků v těle vlastní obranyschopností organismu

autostimulace sebeovlivňování, sebeopodněcování

autostop 1 zastavování projíždějících vozidel za účelem osobní přepravy 2 zařízení k samočinnému zastavení vlaku, vlakové zabezpečovací zařízení

autostráda dálnice

autostylizace, autostylizace promítnutí autorovy představy o sobě do obrazného subjektu básně

autosugesce sebevemlouvání, uvěření vlastní představě

autotachygraf přístroj k mapování

autoterapie samoléčba, léčení bez odborné pomoci

autotopagnoze neschopnost poznávat, určovat části vlastního těla

autotransfúze transfúze, převod vlastní krve (například odebrané před operací a podané po operaci)

autotransplantace transplantace (chirurgické přenesení) určité tkáně u téhož jedince z jednoho místa na jiné

autotrofie samovýživa, výživa organismu nezávislá na jiných organismech (způsob výživy například zelených rostlin, kdy zdrojem uhlíku je oxid uhličitý a energie se získává slunečním zářením nebo oxidací anorganických látek)

autotyp 1 první, zkušební tisk 2 tisková deska, na které je obraz rozložený na puntíky 3 rastrovaný štoček

autotypie 1 fotoreprodukční technika, rozklad polotónové předlohy rastrem na puntíky 2 otisk z autotypu

autouroterapie léčení nemoci injekcí vlastní moči

aut, out [aut] zahrání míče mimo vymezený hrací prostor

autovakcína 1 očkovací látka z choroboplodných zárodků vlastního organismu 2 používá se ke stimulaci tvorby protilátek

autozom jiný než pohlavní chromozom

auxanologie auxologie, nauka o tělesném růstu a jeho poruchách

auxiliární pomocný, podpůrný

auxin rostlinný růstový hormon

auxokardie zvětšení srdce

auxometr přístroj k měření lomivosti čočky

aval směnečný nebo šekový ručitel

avalát směnečný dlužník, za kterého se zaručil aval

avalista směnečný ručitel

avalulární bezchlopný

avansovat služebně postupovat, být povýšen

avantgarda vedoucí skupina, předvoj, průkopníci

avanti výzva k pohybu vpřed nebo k odchodu

avanturizmus, avanturismus sklon k dobrodružství, neodpovědné chování

avantýra, avantura menší dobrodružství, zejm. milostné

avaskulární bezcévný

ave ❶ buď zdrav, buď vítán ❷
klekání

aventgardní průkopnický

avenue [aveny i evenjů] hlavní
ulice, třída

averz, avers přední strana mince

averze odvrácení se, nechut', nelibost,
odpor vůči někomu, něčemu

aviatik letec

avidita chtivost, žádostivost, dych-
tivost

avigace využití některých metod
praktické astronomie k určení polo-
hy letadla

avion letadlo

avionika soubor elektrických
a elektronických zařízení, vyba-
vení letadla

avirulence neschopnost mikroorga-
nizmu přivodit nákazu

avirulentní bez jedu, nejedovatý

a vista na viděnou, tj. bez lhůty,
netermínovaný (inkaso, vklad,
směnka)

avitaminóza onemocnění z kritic-
kého nedostatku vitamínů

aviváž ❶ úprava umělých vláken
a přírodního hedvábí při zpracování
❷ změkčení, zjemnění, osvěžení
vzhledu látky namáčením ve speci-
álním přípravku

avízo ❶ zpráva, upozornění, výzva
❷ návěští

avizovat dát zprávu, ohlásit příchod

avoáry ihned použitelné, horké
peníze

avokádo tropický strom hruškovce
přeladhodný pěstovaný pro peckovi-
ce, které se užívají zejm. v čerstvém
stavu

avulze odtržení, vytržení, odebrání

avulzní odebraný, odtržený, vyrvaný

award [evórd] ❶ arbitrážní roz-
hodnutí, rozhodčí nález ❷ cena,
odměna, vyznamenání

axantopsie neschopnost rozeznat
žlutou barvu (tritanopsie, žluto-
modrá slepota)

axel-paulsen [axlpaulzen] kra-
sobruslašský skok s obratem ve
vzduchu, axel

axerofol vitamín A

axiální ve směru osy, osový

axila podpaží

axilární podpažní

axiologie učení o hodnotách, jejich
povaze, místě a vztazích

axiomatický vybudovaný odvozo-
váním z axiomů, na axiomech

axiom, axioma ❶ postulát, tvrzení,
nezvratná zásada, zásadní poučka
❷ základní nedokazatelná věta
- samozřejmá i bez důkazu

axoaxonální synapse mezi dvěma
axony

axodendritický axodendritové spo-
jení mezi axonem jedné a dendritem
jiné nervové buňky

axolema plazmatická membrána
axonu

axometr přístroj k úpravě brýlí
podle očních os

axon ❶ osově vlákno nervu, výběžek
nervové buňky ❷ neurit

axonema axonemální komplex,
centrální osově vlákno bičíku jed-
nobuněčných organismů

axonometrie metoda zobrazování
v deskriptivní geometrii

axonotmeze přetětí nervového
vlákna

axonový neuritový

axoplazma cytoplazma axonu

axopodie rigidní lineární buněčné výběžky sestávající převážně z mikrotubulů

axosomatický axosomatická synapse, spojení mezi axonem jedné buňky a tělem jiné nervové buňky

azbest jemně vláknitá žárovzdorná a chemicky odolná odrůda některých minerálů, osinek

azbestóza zaprášení (plic) prachem azbestu vedoucí k plicní fibróze

azbuka ruská abeceda

azeotropie jev zakládající se na tvorbě směsi dvou i více komponentů s určitým bodem varu, z které nelze oddělit složku normální destilací

azidothymidin **1** nukleosidový analog inhibující reverzní transkriptázu **2** v r. 1993 základní lék proti AIDS

azimut směrový úhel, vodorovný úhel mezi vertikální rovinou obsahující daný směr a rovinou místního poledníku

azoikum prahory

azonální vyskytující se ve všech klimatických zónách, nezávisle na podnebí

azoospermie nepřítomnost živých spermií v ejakulátu

azotémie koncentrace dusíkatých látek, hlavně močoviny, v krvi

azo(to)baktérie mikroby, které vážou vzdušný dusík a mění ho v organické sloučeniny

azotorea vylučování dusíkatých látek stolicí

azoturie vylučování dusíkatých látek močí

azur blankyt, blankytná modř

azurofilní mající afinitu k anilínovému barvivu

azurový blankytně modrý

azyl, asyl **1** útočiště, útulek **2** povolení pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z politických důvodů

ážio rozdíl mezi nominální hodnotou cenného papíru a jeho vyšší tržní cenou

ažura dírkovaná či mřížkovaná výšivka

Bb

babezióza parazitární choroba červených krvinek, způsobená parazitickými prvky rodu *Babesia*

baby [bejbi] ❶ kojeneček, nemluvně, malé dítě ❷ děvče, milá, holka

baby doll [bejbi dol] krátká dámská košilka, obvykle noční

babylon, babylón ❶ zmatek, chaos, zejm. jazykový ❷ bludiště

baby-sitting [bejbisityng] hlídání cizího dítěte za úplatu v bytě dočasně nepřítomných rodičů

bacil ❶ tyčinkový mikrob, tyčinka ❷ lidové označení pro různé choroboplodné mikroorganismy

bacilární týkající se bacilů, vyvolané bacily

bacilémie přítomnost bacilů (mikrobů) v krvi

baciliformní tyčinkovitý, podoby bacila

bacilofobie přehnaný strach před bacily (mikroby)

bacilogeneze vznik, vývoj bacilů

bacilonosič zdánlivě zdravý jedinec, který v sobě chová a příp. vylučuje choroboplodné mikroorganismy

bacilóza nespecifikované onemocnění vyvolané bacily

bacilurie přítomnost bacilů v moči

backboard [bekbórd] ❶ levobok,

levá strana lodi ❷ deska na koš při košíkové

backdoor [bekdór] v košíkové zadní únik

background [bekgraund] ❶ pozadí, původ, zázemí ❷ doprovod sólového hudebního projevu, zvuková kulisa

backup [bekap] kopie programu nebo dat pořizovaná za účelem archivním nebo bezpečnostním

bača pastevec ovcí

baden stratigrafický stupeň miocénu

badland [bedlend] ❶ neúrodná půda ❷ typ krajiny s četnými erozními rýhami, vznikající v oblastech střídání suchých období s prudkými lijáky

badminton [bedminton] sportovní síťová hra hraná raketou a lehkým opeřeným míčkem

badyán ❶ druh tropického stromu ❷ koření z tohoto stromu užívané do pečiva, likérů

baganče těžká vojenská nebo pracovní obuv

bagatela ❶ maličkost, bezvýznamná věc ❷ drobná hudební skladba

bagatelizace, bagatelisace zlehčování, znevažování, podceňování

bagáž zavazadlo

bageta druh bílého pečiva

bágl batoh, ranec

bago ❶ žvanec tabáku ❷ zbytky tabáku

bagoun ❶ plemeno prasat dokrmovaných na sádlo ❷ tlust'och

bagr rypadlo

baháí stoupenec bahaizmu

bahaizmus, bahaismus moderní náboženství zdůrazňující principy bratrství a sociální rovnosti

baht měnová jednotka Thajska

bachař ❶ vězeňský dozorce ❷ účastník loupeže, který hlídá, dává bacha

baissa [bésa], baisse [bés] ❶ klesající tendence ❷ pokles cen zboží nebo kurzů cenných papírů v burzovním obchodě

bajedére indická tanečnice

bajonet bodák k nasazení na pušku

bajram muslimský svátek slavený dvakrát ročně

bajt, byte [bajt] jednotka informace sestávající z osmi bitů

bakalář titul absolventa ucelené části vysokoškolského studia, zkratka Bc., B.

bakalaureát ❶ zkouška dospělosti ❷ hodnota bakaláře

bakarat, baccarat [bakarat] stará karetní hra

bakelit vytvrzený plast ze skupiny fenoplastů

bakchanálie, bakchanále ❶ antická slavnost k počtě boha vína a úrody ❷ nevázané hýření

bakchantka ❶ vášnivá, smyslná žena ❷ účastnice bakchanálií, menáda

bakláž uzávěra přístavu nebo ústí řek pevným nebo plovoucím zařízením

baklažán ❶ mohutná jednoletá bylina pěstovaná pro temně fialovou bobuli hruškovitého tvaru používanou jako zelenina ❷ lilek vejcoplodý, patlažán

bakšiš ❶ sprotipné ❷ drobný peníz

bakteriální vyvolaný bakteriemi, vztahující se k bakteriím

baktericidní ničící, hubící bakterie

bakterie, bakterie kmen nejjednodušších jednobuněčných mikroorganismů, u nichž je jaderná hmota rozptýlena po celé buňce

bakteriémie přítomnost bakterií v krvi

bakteriformní podobný bakteriím

bakterio-, bakteri- první část složených slov mající význam bakterie, bakteriální

bakteriofág požírač bakterií, označení pro mikroorganismy podobné virům, schopné svými enzymy napadat a ničit bakterie

bakteriofagie pohlcování bakterií

bakteriofobie nepřiměřený strach před bakteriemi jako původci chorob

bakteriogeneze vznik bakterií

bakteriocholie přítomnost bakterií ve žluči

bakterioidní tvarově se podobající bakteriím

bakterioklaze rozpad, fragmentace bakterií

bakteriologie nauka, věda o bakteriích, jejich systému, životních podmínkách, užitečnosti, případně škodlivosti pro lidský organismus

bakteriolytický rozpouštějící bakterie

bakteriolýza rozpuštění, rozklad bakterií specifickou protilátkou bez účasti buněk

bakteriolysin substance schopná ničit bakterie

bakteriostatický zastavující růst či množení bakterií